

Göteborgs
Stad

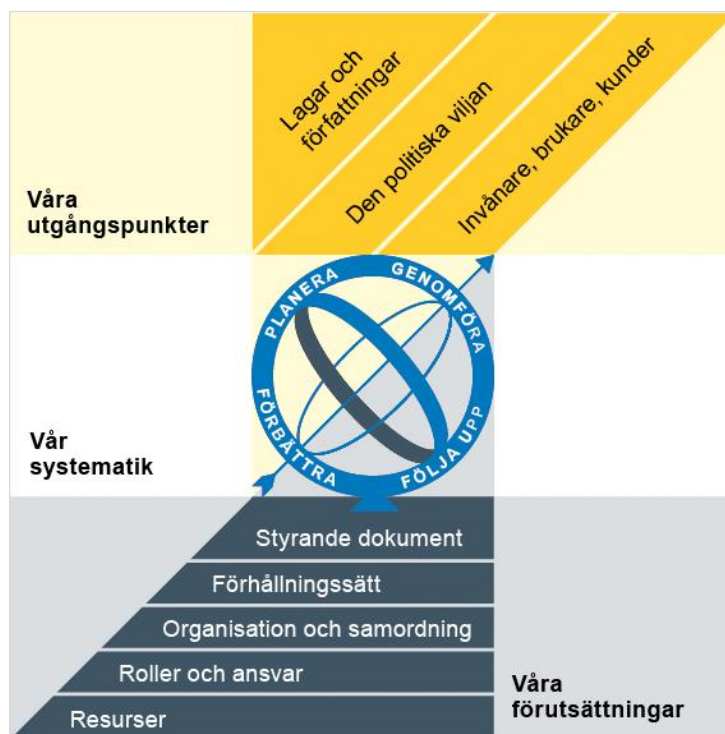
Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Planerande styrande dokument

Vision
► Program
Plan

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Dokumentnamn: Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: Alla nämnder och styrelser	Diarienummer: 0355/20	Datum och paragraf för beslutet: 2022-06-16 § 4
Dokumentsort: Program	Giltighetstid: 2022–2026	Senast reviderad: 2022-11-03 Delegationsbeslut stadsdirektör, dnr 1196/22	Dokumentansvarig: Avdelningschef Trygghet och samhälle på SLK
Bilagor: 1.Styrmiljö 2.Stödjande dokument 3.Andra viktiga aktörer 4.Indikatorer och nyckeltal 5.Ordlista			

Innehåll

Inledning	4
Syftet med detta program	4
Vem omfattas av programmet	4
Bakgrund	4
Koppling till andra planerande styrande dokument.....	4
Stödjande dokument	6
Implementering och genomförande.....	6
Uppföljning av detta program	6
Programmet	7
Teoretiska utgångspunkter	8
Rutinaktivitetsteorin	8
Social och situationell brottsprevention.....	9
Preventionsnivåer.....	9
Broken Windows	10
Risk- och skyddsfaktorer för utvecklingen av kriminellt beteende	11
Programmets uppbyggnad.....	12
Mål	12
Definition samt problembeskrivning.....	12
Strategier	13
Ansvar	13
Indikatorer och ordlista	13
Arbetsprocessen.....	14
Målområde 1: Öka kunskapen.....	14
Målområde 2: Öka samverkan.....	15
Arbetets inriktning	17
Målområde 3: Minska otryggheten till följd av rädslan för att utsättas för brott ...	17
Målområde 4: Minska benägenheten att begå brott.....	19

Målområde 5: Minska möjligheten att begå brott	21
Bilaga 1 – Styrmiljö	24
Bilaga 2 – Stödjande dokument	26
Bilaga 3 – Andra viktiga aktörer	29
Bilaga 4 – Indikatorer och nyckeltal.....	31
Bilaga 5 – Ordlista	38

Inledning

Syftet med detta program

Syftet med Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program är att kraftsamla och förtydliga vad som förväntas av stadens nämnder och styrelser i det gemensamma arbetet för att öka tryggheten för de som lever, verkar och vistas i staden och för att minska den individuella och organiserade brottslighetens påverkan på göteborgssamhället. Alla stadens nämnder och styrelser ska vara med och bidra.

Syftet är att skapa förutsättningar för ett strukturerat, kort- och långsiktigt arbete som anpassas till samhällsutvecklingen och bedrivs samordnat och kunskapsbaserat mot aktuella läges- och problembilder.

Vem omfattas av programmet

Detta program gäller för stadens nämnder och styrelser 2022–2026.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2019-12-11 § 936 om att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden som tidigare var beslutat i kommunfullmäktige 2014-12-11 § 22. Kommunstyrelsen beslutade 2020-08-19 § 652 att programmet ska fokusera på direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete och inbegripa trygghet, säkerhet och stadsmiljö samt både social och situationell prevention. Förslag till program har tagits fram i samarbete med, och efter remiss till, Göteborgs Stads förvaltningar och bolag, kommunstyrelsens råd samt externa aktörer.

Programmet har sin utgångspunkt i regeringens brottsförebyggande program, Tillsammans mot brott, Skr. 2016/17:126, som slår fast att det behöver finnas ett strategiskt styrdokument i det lokala arbetet i kommunerna som står i samklang med den nationella inriktningen.

Programmet utgår även från lagstiftning som till exempel skollagen, socialtjänstlagen samt plan- och bygglagen.

Koppling till andra planerande styrande dokument

Nedan redogörs för planerande styrande dokument som angränsar till det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet. Det finns även reglerande styrande dokument inom området men de redovisas inte i tabellen. I bilaga 1 finns en utförligare beskrivning av styrmiljön samt ytterligare styrande dokument som är under framtagande och som har en direkt koppling till det trygghetsskapande och brottsförebyggande området.

Styrande dokument	Fastställare/Beslut	Giltighet	Diarienummer
Göteborg 2035 – Grönstrategi för en tät och grön stad	PoNN 2014-02-10	2014–2035	0480/11

Göteborg 2035 – Strategi för utbyggnadsplanering	BN 2014-02-11	2014–2035	0477/11
Göteborg 2035 – Trafikstrategi för en nära storstad	TN 2014-02-06	2014–2035	0995/13
Göteborgs Stads folkhälsoprogram	KF 2013-06-13	Tills vidare	1002/08
Göteborg stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024	KF 2021-05-20	2021–2024	0754/19
Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program	KF 2018-03-22	2018–2035	1332/16
Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor	KF 2020-09-10	2020–2023	1251/19
Göteborgs Stads plan för arbetet med sexuell reproduktiv hälsa och rättigheter	KF 2018-10-25	2019–2022	1011/18
Göteborgs Stads plan för arbetet mot etablerat missbruk och beroende	KF 2017-09-14	2018–2022	1344/14
Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	KF 2019-11-21	2020–2023	1316/17
Göteborgs Stads plan för att förbättra HBTQ-personers livsvillkor	KF 2017-01-26	2017–2023	1407/14
Göteborgs Stads plan för en jämlik stad	KF 2020-04-16	2019–2022	1028/19
Göteborgs Stads plan för jämställdhet	KF 2019-01-31	2019–2023	0445/14
Göteborgs Stads plan för krisberedskap och civilt försvar	KF 2021-01-28	2021–2023	1446/20
Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism	KF 2020-02-20	2020–2023	0362/18
Göteborgs Stads program för besöksnäringens utveckling fram till 2030	KF 2018-02-22	2018–2030	0333/18
Göteborgs Stads program för en attraktiv arbetsgivare	KF 2019-05-23	2019–2023	0955/17
Göteborgs Stads program för en jämlik stad	KF 2018-01-18	2018–2026	1377/17
Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning	KF 2020-11-12	2021–2026	0759/19

Göteborgs stads översiktsplan	KF 2009-02-26	Tills vidare	0364/07
Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad	KF 2016-06-02	Tills vidare	0454/15

Stödjande dokument

Göteborgs stad har tagit fram ett antal dokument för att stödja det arbete som behandlas i programmet. Även nationella myndigheter har tagit fram råd och rekommendationer kring hur kommunens verksamheter kan arbeta för att öka tryggheten och minska brottsligheten. En förteckning över ett urval av stödjande dokument inom området finns i bilaga 2. Listan innehåller också ytterligare rapporter som har varit ett underlag vid framtagande av programmet och kan utgöra stöd för framtida arbete.

Implementering och genomförande

Kommunstyrelsen ansvarar för att stödja implementeringen av det gemensamma arbetet enligt programmet. Varje nämnd och styrelse med utpekat ansvar i programmet ansvarar för implementeringen i den egna organisationen samt för genomförandet av respektive strategi.

Uppföljning av detta program

Kommunstyrelsen får i uppdrag att ansvara för en samlad uppföljning av programmet och andra närliggande styrande dokument som bidrar till målet. En samlad analys av programmets måluppfyllelse med utgångspunkt i indikatorer och central lägesbild rapporteras årligen till kommunfullmäktige. De indikatorer som kommer följas löpande finns i bilaga 4. Uppföljning av angränsande planer kommer också att ligga till grund för analys av måluppfyllelse för programmet.

Förutom indikatorer åtföljs tre av delmålen även av ett antal nyckeltal. Nyckeltalen kan säga något om verksamheten och arbetssätten inom delmålen, men de kan inte i sig självt indikera utveckling av målen, utan kräver en samlad analys.

Viktiga förutsättningar för att generera resultat för hela programmets mål är att kvaliteten på samordning och samverkan är hög samt om arbetet bedrivs kunskapsbaserat. Därför kommer de två delmålen inom målområdet Arbetets process (Öka kunskapen och Öka samverkan) att följas genom en processutvärdering. Denna kommer att initieras redan i samband med att programmet träder i kraft med syfte att bidra till att utveckla arbetsprocessen.

Under programperiodens sista år görs en resultatuppföljning i förhållande till programmets samtliga mål. Denna rapporteras till kommunfullmäktige.

I uppföljningen ska underlag i den mån det går samlas in på ett sådant sätt att det kan möjliggöra analyser utifrån bakgrundsvariabler, såsom geografiska och socioekonomiska förutsättningar samt diskrimineringsgrunder.

Programmet

Alla som lever, verkar eller vistas i staden ska vara trygga och säkra i Göteborg. Alla ska kunna röra sig fritt och vara trygga i sina hem. Ingen ska behöva begränsa sitt vardagsliv eller avstå från att besöka en plats på grund av rädslan för att utsättas för brott. Trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är allt som vi som individer och samhälle kan göra för att förhindra att brott sker och för att människor ska känna sig trygga och inte vara rädda för att drabbas av brott. Brottsförebyggande arbete handlar även om att motverka släktbaserade kriminella nätverk, annan organiserad brottslighet och utvecklingen av parallella samhällsstrukturer. För att Göteborg ska vara en trygg stad är det nödvändigt att de kriminella nätverkens påverkan på göteborgarnas vardagsliv upphör. De förutsättningarna som finns för rekrytering till kriminella gäng måste försvinna. För de som lever i särskilt utsatta områden behöver reella förändringar ske för att förbättra livskvalitén genom kraftsamlingen att Göteborg inte ska ha särskilt utsatta områden 2025. Alla som kan bidra har en roll att fylla. Göteborgs Stad kan inte på egen hand klara utmaningarna utan behöver, på eget eller andras initiativ, samverka med de som lever, verkar och vistas i staden.

Brottsförebyggande arbete bedrivs ofta med målet att skapa trygghet. Men trygghetsskapande arbete och brottsförebyggande arbete är inte alltid samma sak. En enskild människas känsla av otrygghet på en plats kan avspejla den faktiska risken, men det förekommer också att situationer och platser upplevs som otrygga trots att risken för brott är låg. I det brottsförebyggande arbetet, inte minst i samverkan mellan flera aktörer, är det därför viktigt att tydliggöra vilka åtgärder som ska betraktas som brottsförebyggande respektive trygghetsskapande, det vill säga vilket målet och syftet med åtgärderna är. Trygghet kan också betyda olika saker för olika människor bland annat beroende av tid på dygnet, den fysiska eller digitala platsen, vem man är och tidigare erfarenheter. I detta program avgränsas otryggheten till att främst omfatta rädslan för att utsättas för brott.

Göteborgs Stad är en viktig aktör för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet och har en möjlighet att kraftsamla inom området. Genom ett förtydligt program är avsikten att öka kunskap, medvetenhet, ansvar och samordning mellan stadens förvaltningar och bolag och även med externa aktörer. Ett flertal av programmets strategier ryms inom stadens grunduppdrag och finns formulerade i lagtexter, reglementen, ägardirektiv och andra styrande dokument. I detta program tydliggörs stadens samlade uppdrag med det direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Programmet är en gemensam utgångspunkt och möjliggör en samlad uppföljning utifrån ett trygghetsskapande och brottsförebyggande perspektiv.

Generella insatser inom stadens kärnverksamheter för att skapa en god välfärd för alla är grundläggande. Det handlar om att skapa likvärdiga livsvillkor. Livsvillkoren omfattar bland annat en likvärdig och trygg uppväxt, utbildning, arbete, självförsörjning, ett bra boende, en hållbar och trygg livsmiljö samt individens delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen och i sitt liv. De generella insatserna och det främjande och förebyggande arbetet stimulerar utvecklingen av skyddsfaktorer. Att klara skolgången är en avgörande skyddsfaktor. Elevhälsan har en viktig roll för elever i riskzon som kan vara mer mottagliga för påverkan från extremistiska eller kriminella grupperingar. Även tillgången till fritidsverksamhet och något meningsfullt att sysselsätta sig med är betydelsefullt. Senare i livet handlar det om rätten till arbete. Ett ojämnt samhälle kan utgöra en grogrund för brottslighet och merparten av alla välfärdsinsatser kan i någon mån sägas ha brottsförebyggande effekt, men på längre sikt.

Staden behöver parallellt arbeta med mer direkta och riktade trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder, det vill säga det som har som primärt syfte att öka tryggheten och/eller minska brottsligheten. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 visar riktningen för detta och ökar därmed också förutsättningarna för det förebyggande och främjande arbetet inom stadens kärnverksamheter.

När det gäller arbetet för att motverka tystnadskulturer fokuserar programmet på parallella samhällsstrukturer, otillåten påverkan och tystnadskultur i samhället till följd av rädsla för negativa konsekvenser för en själv eller anhöriga. Interna och organisatoriska faktorer som kan skapa tystnadskulturer omhändertas i styrande dokument kring arbetsgivarperspektivet samt i handlingsplanen mot tystnadskulturer.

Teoretiska utgångspunkter

Det trygghetsskapande och brottsförebyggande området är komplext och det finns många teorier om vad som orsakar brottslighet och om hur det kan förebyggas. Programmet omfattar och utgår från de teorier och perspektiv som lyfts i det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott (Skr. 2016/17:126) samt i Socialstyrelsen kunskapsstöd för att bedöma risker och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende. Bilderna är framtagna under arbetet med programmet.

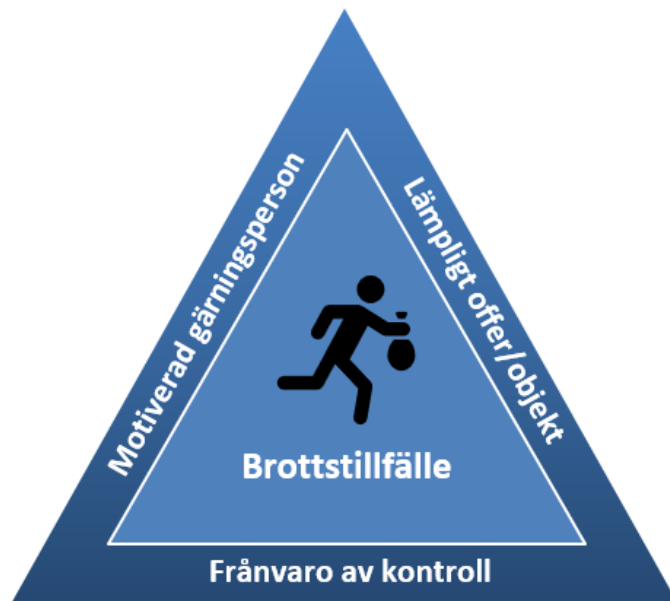
För att nå framgång i arbetet behöver stadens förvaltningar och bolag i val av åtgärder utgå från flera olika teorier, perspektiv och beprövad erfarenhet för att öka tryggheten och minska brottsligheten.

Nedanstående tabell visar kopplingen mellan teorierna och målområdena för arbetets inriktning. Målområdena 1–2 under arbetsprocessen utgår från det nationellt framtagna materialet ”Samverkan i det lokalt brottsförebyggande arbetet”.

Teoretisk utgångspunkt	Målområde 3	Målområde 4	Målområde 5
Rutinaktivitetsteorin	x	x	x
Social och situationell brottsprevention	x	x	x
Preventionsnivåer	x	x	x
Broken windows	x		x
Risk- och skyddsfaktorer	x	x	

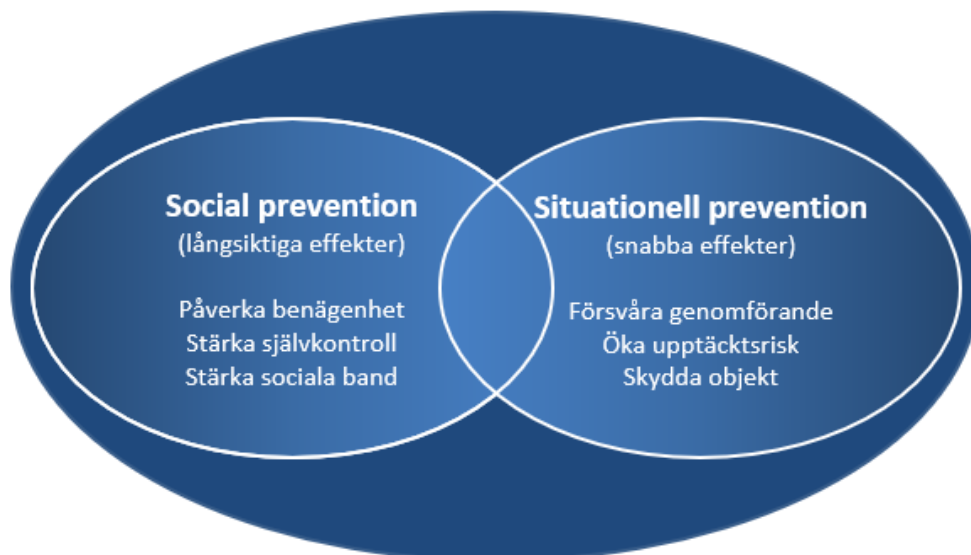
Rutinaktivitetsteorin

Rutinaktivitetsteorin handlar om de förutsättningar som krävs för att ett brott ska begås. Den bygger på att tre faktorer måste vara uppfyllda för att ett brott ska kunna uppstå; en motiverad gärningsperson, ett lämpligt objekt eller offer för den kriminella handlingen samt avsaknad av formell och informell kontroll. Om någon av de tre förutsättningarna saknas minskar sannolikheten för att ett brott ska begås. Vänds detta till förebyggande åtgärder handlar det om att minska motivationen hos en person att begå brott, stärka den formella och informella kontrollen samt begränsa tillgängligheten till eller stärka skyddet av lämpliga brottsobjekt eller brottsoffer.

Social och situationell brottsprevention

En annan vanlig utgångspunkt för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är utifrån social och situationell prevention. Social prevention handlar om att genom olika sociala åtgärder undanröja anledningarna till att människor begår brott. Det syftar både till att motverka att individer börjar begå brott och att motverka återfall i ny brottslighet. Det kan handla om allt från insatser i skolan till insatser mot riskgrupper eller enskilda individer. Situationell prevention handlar om att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås. Det handlar också om åtgärder riktade mot brottsobjektet för att minska dess tillgänglighet.

Preventionsnivåer

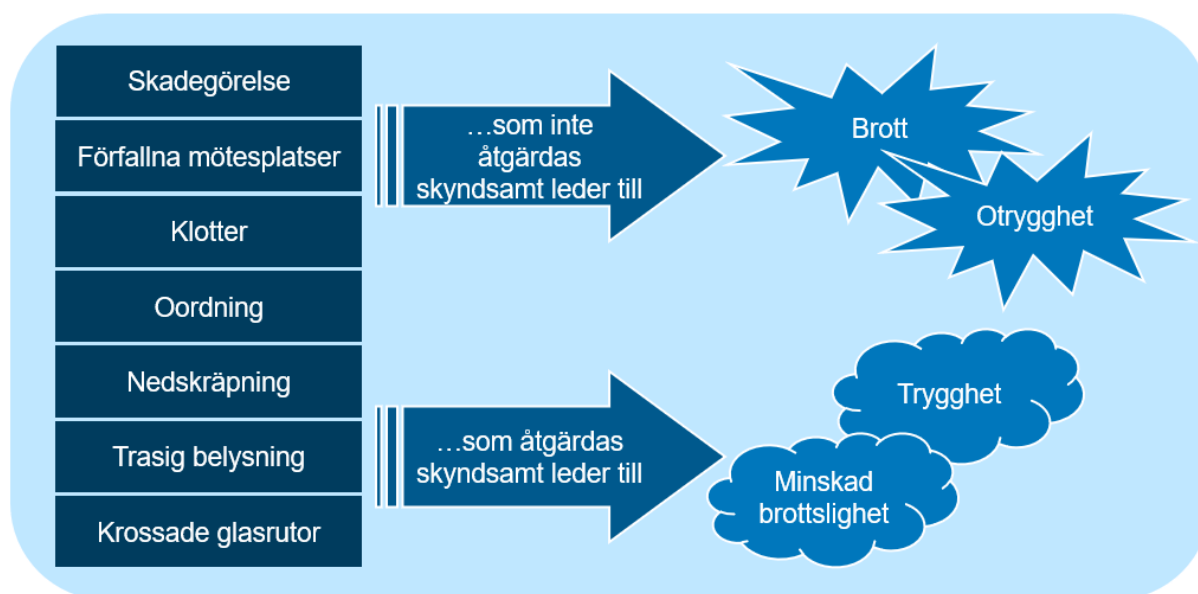
Ytterligare en uppdelning är utifrån preventionsnivåer. Här är utgångspunkten individen eller gruppen som insatserna riktas mot. Det handlar om indikerade, selektiva och universella åtgärder. Den universella preventionen berör alla invånare och avser generella insatser mot brott. Den selektiva nivån riktas mot grupper och individer som riskerar att begå eller utsättas

för brott eller särskilt brottsdrabbade platser. Indikerad prevention riktas till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare. Det kan också vara tidigare brottsutsatta platser eller verksamheter.

Broken Windows

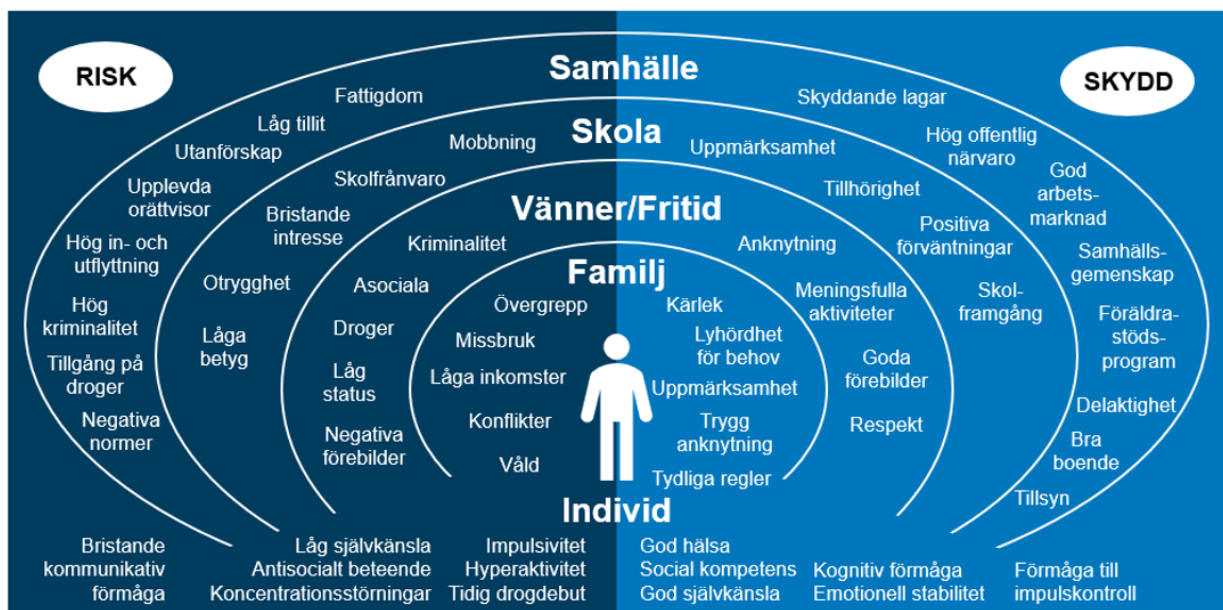
Teorin om "Broken Windows" går ut på att mindre allvarlig brottslighet som klotter och skadegörelse kan leda till allvarligare kriminalitet och otrygghet i ett område om det inte åtgärdas snabbt. Ett krossat fönster leder till fler krossade fönster, på samma sätt som en redan nerklottrad vägg drar till sig mer klotter. Omvänt innebär detta att en plats som är fri från nedskräpning och skadegörelse bidrar till att minska brottsligheten. Åtgärderna bidrar också till att visa att området har social sammanhållning och stabilitet och att stärka känslan av att området är omhändertaget.

Risk- och skyddsfaktorer för utvecklingen av kriminellt beteende

En riskfaktor för ett visst beteende är en egenskap, en händelse, ett förhållande eller en process som ökar sannolikheten eller risken för ett visst utfall, i detta fall normbrytande beteende som kan leda till kriminalitet. En skyddsfaktor minskar istället sannolikheten eller risken.

Skyddsfaktorer ökar också den unges och familjens förmåga att ta till sig och delta i det förändringsarbete som en insats eller påföljd innebär. Risk- och skyddsfaktorer kan hänföras både till den unge själv och till den närmaste familjen, men också till skolan, sociala nätverk och närsamhället. Riskfaktorer varierar över tid och också mellan olika individer. Samtidig förekomst av flera riskfaktorer ger sämre prognos, och risken för beteendeproblem är än större om riskfaktorer återfinns på flera nivåer eller i flera kontexter samtidigt, exempelvis både hos den unge själv och i familjen. Detsamma gäller tidig debut i problembeteende. Närvaro av en eller flera skyddande faktorer kan göra att den unge inte utvecklar ett normbrytande beteende, trots att hen exponeras för riskfaktorer.

Programmets uppbyggnad

Mål

Det övergripande målet för programmet är att Göteborg är en trygg och säker stad där alla som lever, verkar och vistas tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet. Programmet är uppbyggt utifrån målsättningar för arbetsprocessen samt målsättningar för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetets inriktning. Arbetsprocessen fokuserar på att öka kunskapen och samverkan, som är förutsättningar för att få effekt av strategierna under övriga mål. Arbetets inriktning fokuserar dels på trygghetsskapande arbete med målet att minska otryggheten till följd av rädslan att utsättas för brott. Det fokuserar även på att minska benägenheten och möjligheten att begå brott.

Målen och strategierna under arbetets inriktning omfattar ett direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete och har som primärt syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten. Målen är överlappande och har ett ömsesidigt beroende för att uppnå en hållbar positiv utveckling.

Definition samt problembeskrivning

Varje mål inleds med en kort definition samt en problembeskrivning som syftar till att beskriva målområdet i stort samt hur det ser ut i Göteborg idag. Det sätter programmet i ett

sammanhang och motiverar vad stadens arbete ska förbättra. Problembeskrivningen bygger på nationella och lokala undersökningar och rapporter.

Strategier

Strategier är kopplade till varje mål. Målen är överlappande och strategierna är möjliga att applicera på fler än ett mål. Programmets val av strategier är gjord för att nå bästa effekt på målet inom programperioden.

Ansvar

För varje strategi anges ansvariga nämnder och styrelser. Ett ansvar innebär att utpekad nämnd eller styrelse har en rådighet över strategins genomförande inom ramen för sin ordinarie verksamhet. Den ansvariga nämnden eller styrelsen ska samråda med och aktivt söka samverka med andra nämnder och styrelser när de egna besluten och det egna agerandet påverkar andra. I de fall ett ansvar utdelas till samtliga nämnder och styrelser medför det ett ansvar att se över sin verksamhet och identifiera på vilket sätt respektive nämnd och styrelse kan genomföra strategin och på så sätt bidra till måluppfyllelse. En ansvarig nämnd eller styrelse ska aktivt bidra till uppföljningen av strategin och målet. Ett ansvar innebär också att informera nämnder och styrelser med särskilt ansvar när eget initiativ inom strategin tas.

För en del strategier finns ett särskilt ansvar utpekat vilket medför ett samordningsansvar för den kraftsamling som staden behöver göra inom området samt vid behov initiera det gemensamma arbetet med berörda nämnder och styrelser. Det kan dessutom innebära att identifiera om det krävs ytterligare styrning inom området och i så fall i vilken form. Ett särskilt ansvar innebär dessutom att samordna uppföljningen av strategin. Ett särskilt ansvar innebär inte ett övertagande av andra nämnders eller styrelsers ordinarie ansvarsområden enligt reglemente, andra styrande dokument eller lagstiftning. I de fall ett särskilt ansvar åläggs flera nämnder eller styrelser behöver dessa ha en dialog kring fördelning av det särskilda ansvaret. Även nämnder och styrelser som inte direkt nämns i ansvarsutdelningen ska bidra till helheten i genomförandet av måluppfyllelsen. Staden kan också samverka med till exempel civilsamhället och näringslivet. Se bilaga 3 för andra viktiga aktörer.

Indikatorer och ordlista

Till målen under arbetets inriktning är det kopplat indikatorer som finns i bilaga 4. En ordlista som förtydligar ord och begrepp finns i bilaga 5.

Arbetsprocessen

Målområde 1: Öka kunskapen

Definition: Ett framgångsrikt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är kunskapsbaserat, vilket innebär att det utgår från lokala lägesbilder och utformas utifrån evidens- och erfarenhetsbaserade metoder. Det innebär att strukturerat och systematiskt kartlägga och analysera aktuella förhållanden och förutsättningar, vilket inkluderar både problem, risker, och möjligheter på individ-, grupp- och samhällsnivå. Röster, erfarenheter och behov från de som lever, verkar och vistas i Göteborg är grundläggande. Beslut om åtgärder ska basera sig på lägesbilden och utgå från orsakerna till och förutsättningarna för problemen. För detta krävs en kombination av generell kunskap om brottslighetens orsaker och mer närliggande kunskap om de lokala förhållandena. Åtgärderna ska så långt det är möjligt vara beprövade eller utvärderade. Det är viktigt att arbetet dokumenteras och att resultatet av löpande uppföljning och utvärdering används i det fortsatta utvecklingsarbetet. De som arbetar inom området ska ha en grundläggande trygghetsskapande och brottsförebyggande kompetens samt i vissa fall spetskompetens. Utöver det krävs en baskompetens inom det kunskapsbaserade arbetet som metod. Kompetens och ett gemensamt ackumulerat lärande är en förutsättning för ett kunskapsbaserat arbete och bidrar till att öka den generella medvetenheten hos beslutsfattare och tjänstepersoner samt till faktabaserad information som staden kommunicerar.

Problembeskrivning: Otrygghet och kriminalitet, liksom människor och samhället i stort, är komplext och föränderligt. Olika förutsättningar och orsakssamband spelar roll. Det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i Göteborgs Stad är inte tillräckligt differentierat och anpassat utifrån kunskap om olika målgruppers och individers behov och upplevelser av otrygghet. Arbetet bedrivs inte tillräckligt systematiskt eller i tillräcklig utsträckning utifrån lägesbilder och kunskap om effekten av olika åtgärder, arbetssätt och metoder. Det är inte likvärdigt i de olika geografiska områdena i staden och samordningen är otillräcklig. De som arbetar med frågorna saknar ibland tillräcklig kunskap om trygghets- och brottsproblematik, kompetens inom kunskapsbaserat lägesbilsarbete samt till exempel spetskompetens inom otillåten påverkan, våldsbejakande extremism, gängkriminalitet och släktbaserade kriminella nätverk

Tyngdpunkten i arbetet är i vissa fall reaktivt i stället för proaktivt och även om båda aspekterna är nödvändiga i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet, så behöver kärnan utgöras av proaktiva metoder och förebyggande arbete. Göteborgs Stad saknar idag adekvata digitala verktyg som stödjer och utvecklar ett systematiskt och proaktivt arbete.

Prioriterade strategier samt ansvariga

1:1 Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete ska vara kunskapsbaserat och utgå från målgruppsanalyser, likvärdiga lokala och centrala lägesbilder och aktuell forskning.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

1:2 Göteborgs Stad ska säkra kompetens hos ansvariga och utförare i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen och socialnämnden Centrum

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Målområde 2: Öka samverkan

Definition: En avgörande faktor för ett effektivt och långsiktigt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är att det bedrivs samordnat och i nära samverkan mellan berörda förvaltningar och bolag likväl som med fastighetsägare, näringslivet, polisen och andra statliga och regionala aktörer och myndigheter samt akademien. Den samlade förmågan är även beroende av goda krafter hos civilsamhället, både i organiserad form och av enskilda. Samverkan innebär att parterna tillför sina specifika resurser, kompetenser, kunskaper och erfarenheter för att tillsammans öka tryggheten, minska sannolikheten för brott och reducera brottslighetens skadeverkningar. Det är därför viktigt att formerna för samverkan möjliggör ett brett deltagande av aktörer och målgrupper. Samordnat innebär att arbetet även sker koordinerat och resurseffektivt.

Helhetsperspektiv, långsiktighet och ett tydligt ledningsansvar är centrala utgångspunkter för framgång i samverkansarbetet. Ramar i form av mål, prioriteringar, roller och mandat måste vara tydliga. Effektiv samordning och samverkan förutsätter att det finns stödjande strukturer, vilket kan handla om både organisation och olika former av hjälpmedel. Bland annat är det avgörande att det finns särskilda funktioner som håller ihop, driver på och koordinerar det lokala arbetet. Formerna för samverkan med olika aktörer behöver vara dynamiska, flexibla och byggas upp utifrån både problem och förutsättningar för att möta olika behov. Samverkan bör grundas i möten, dialoger och råd där ökad kunskap och gemensam förståelse eftersträvas men där staden tydligt företräder och står upp för demokratiska värderingar och gemensamt motverkar otillåten påverkan, tystnadskulturer och utvecklingen av parallella samhällen. Det behöver finnas tydliga kanaler från dessa forum för samverkan in i ordinarie linje samt respektive organisation.

Problembeskrivning: Det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i Göteborgs Stad är omfattande men bedrivs inte på ett samordnat och likvärdigt sätt eller i tillräcklig samverkan med interna och externa aktörer. Stadens förvaltningar och bolag kan exempelvis ha delat ansvar för olika målgrupper och platser men prioriteringarna kan vara olika och därmed försvåra en samverkan för att minska otryggheten och brottsligheten i Göteborg. Detta riskerar att leda till målkonflikter.

Den samverkansöverenskommelse som finns mellan staden och polisen som definierar den kunskapsbaserade modellen Trygg i Göteborg följs inte fullt ut. Alla delar genomförs inte, arbetet sker inte med önskad kvalitet och alla interna och externa aktörer som bör vara med är inte det. Inom ramen för kunskapscentrum mot organiserad brottslighet, där Staden samverkar med andra myndigheter, finns behov av ytterligare utveckling. Det finns även outnyttjade krafter hos näringslivet, organisationer, föreningar och individer.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

2:1 Göteborgs Stad ska bjuda in till centrala och lokala trygghetsskapande och brottsförebyggande forum/råd för att identifiera frågor där samordning och vidare samverkan bör ske.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

2:2 Göteborgs Stad ska ta initiativ och aktivt delta i såväl internt som externt initierade trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder samt kontinuerligt utveckla nya strukturer

och överenskommelser för samverkan internt samt lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

2:3 Göteborgs Stad ska medverka till att stärka civilsamhällets och näringslivets delaktighet i det gemensamma trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Särskilt ansvar: Business Region Göteborg AB, idrotts- och föreningsnämnden samt socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Arbetets inriktning

Målområde 3: Minska otryggheten till följd av rädslan för att utsättas för brott

Definition: Göteborg ska vara tryggt och säkert för alla som lever, verkar och vistas i staden. Alla ska kunna röra sig fritt och känna sig trygga i sina hem. Ingen ska begränsas i sitt vardagsliv eller avstå från att besöka en plats på grund av rädsla för att utsättas för brott. Trygghet är ett samspel både människor emellan och mellan människor och den miljö de befinner sig i, varför både social och situationell prevention behövs. Utformningen av stadsrummet kräver en sammanhållen planering. Det handlar om att skapa goda livsmiljöer, både vid forandret och förvaltandet. I förvaltandet handlar det också om snabba åtgärder av klotter och annan skadegörelse för att minska risken för ytterligare skadegörelse. Tryggheten påverkas även av vad och på vilket sätt staden kommunicerar inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området.

De kriminella nätverkens och den organiserade brottslighetens påverkan på det offentliga rummet, göteborgaren och stadens medarbetare måste upphöra. För att motverka parallella samhällsstrukturer och för att värna människors trygghet är det viktigt att människor som utsätts för eller bevittnar brott får stöd samt vågar vittna. Det kan handla om både krisbearbetning och stöd i rättsprocessen. Staden får aldrig medverka till att skam- eller skuldbelägga brottsoffer. Kriminella handlingar och brottsoffers upplevelser ska inte bortförklaras eller förminskas. Samhällets fördömanden ska riktas mot de individer som utsätter andra för kriminella handlingar. Den som utsätter andra för brott ska bemötas professionellt och motiveras till att sluta begå kriminella handlingar.

När det gäller vuxna och barn som bevittnar, riskerar att utsättas för eller utsätts för våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck krävs kompetens och arbetssätt för att upptäcka utsatthet. Det handlar också om att kunna erbjuda skydd och stöd utifrån den enskilda personens behov, till exempel om hjälp med skyddat boende, försörjning och hjälp att bearbeta livsomställningen.

Problembeskrivning: Många som lever, verkar och vistas i Göteborg upplever ibland otrygghet och rädsla för att utsättas för brott. Otryggheten leder till inskränkningar i vardagslivet som att inte våga gå ut, avstå från aktivitet eller att välja annan väg eller annat färdmedel. Att vara otrygg i sitt bostadsområde eller i sitt hem innebär en större påverkan på livskvalitén än att uppleva otrygghet på platser som bara besöks ibland. De tre grupper som upplever störst otrygghet i sitt bostadsområde är kvinnor, de som bor i hyresrätt och de som bor i resurssvaga områden. Många barn och unga upplever otrygghet på vägen till och från skola och fritidsaktiviteter.

En orsak till otrygghet i hela staden är den öppna narkotikaförsäljningen och de effekter som den medför. Kriminella nätverk och organiserad brottslighet står för stor del av narkotikaförsäljningen. De har även stor påverkan på befolkningen i och med sitt skrämsekaptal. Att titta bort för att slippa bevittna brott och därmed riskera att utsättas för otillåten påverkan ökar risken för utveckling av parallella samhällen.

Otryggheten och risken att utsättas för brott varierar mellan olika delar av staden, tid på dygnet och vem du är. Diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder är faktorer som kan påverka graden av otrygghet och risken att utsättas för brott. Kombinationen av två eller flera diskrimineringsgrunder innebär en förstärkande riskfaktor.

Grupper som tillhör minoriteter är mer utsatta för bland annat rasism och hatbrott. Exempelvis är personer med funktionsnedsättning i Göteborg i större utsträckning utsatta för fysiskt våld, hot och kränkningar än vad personer utan funktionsnedsättning är. När det handlar om våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck är främst kvinnor och flickor utsatta men det drabbar även pojkar, män, homo- och bisexuella av båda könen samt transpersoner. Våldet innebär också fysiska och psykiska konsekvenser för de som bevittnar det. Att som brottsoffer inte få stöd kan innebära ett bestående tillstånd av otrygghet och bristande delaktighet i samhällslivet.

Trygghetsskapande och brottsförebyggande aspekter beaktas inte i tillräcklig utsträckning i stadsutveckling vid fysisk planering, genomförande och förvaltning av bostadsområden och offentlig miljö. Systematik och tydliga överlämningar genom de olika skedena i processen prioriteras inte. Det kan samtidigt uppstå målkonflikter då en aktivitet för att motverka brott kan försämra till exempel tillgängligheten, varför den kanske inte kan genomföras. En diskussion utifrån många olika perspektiv är därför nödvändig. Otrygga och brottsutsatta platser samt klotter och annan skadegörelse som inte uppmärksammas tidigt leder till ännu större skadegörelse och otrygghet.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

3:1 Göteborgs Stad ska på ett systematiskt sätt analysera och ta hänsyn till vilka målgrupper och individer som har störst behov när trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder planeras och genomförs.

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

3:2 Göteborgs Stad ska på ett systematiskt sätt analysera och ta hänsyn till vilka platser som är mest otrygga och utsatta när trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder planeras och genomförs.

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

3:3 Göteborgs Stad ska på ett systematiskt sätt ta hänsyn till trygghetsskapande och brottsförebyggande aspekter vid fysisk planering av ny och befintlig stad.

Särskilt ansvar: Byggnadsnämnden

Ansvar: Fastighetsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Higab, idrotts- och föreningsnämnden, park- och naturnämnden, socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt trafiknämnden.

3:4 Göteborgs Stad ska på ett systematiskt sätt vidta trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder vid ny- och ombyggnation samt vid förvaltning av bostadsområden och offentlig miljö.

Ansvar: Fastighetsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Higab, idrotts- och föreningsnämnden, lokalnämnden, park- och naturnämnden, socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt trafiknämnden

3:5 Göteborgs Stad ska stärka och utveckla arbetet med brottsoffer- och vittnesstöd. När det gäller den som lever i eller som lämnat våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck ska skyndsamma och samordnade insatser göras. Barn och övriga anhöriga ska få stöd och hjälp vid behov.

Särskilt ansvar: Socialnämnden Centrum

Ansvar: Socialnämnden Hisingen, Nordost och Sydväst

Målområde 4: Minska benägenheten att begå brott

Definition: Social brottsprevention handlar om att minska benägenheten hos individer att begå brott och riktar in sig på de bakomliggande orsakerna. Fokus är att stärka självkontrollen samt individens sociala band till samhället. Den sociala preventionen har vidare som avsikt att hindra individer att radikaliserar, göra sig skyldiga till brott i unga år eller att återfalla i brott efter avtjänat straff. Forskning visar att det finns samband för ungdomar mellan specifika brottstyper och att utveckla en högaktiv kriminalitet. En sådan kunskap måste ligga till grund för prioriteringar och val av åtgärder. Alla som möter barn och unga har ett ansvar för att fånga in risksignaler, initiera samverkansinsatser som exempelvis SSPF och sociala insatsgrupper samt följa de rutiner som verksamheten har rörande orosanmälningar. Verksamma preventions- och behandlingsprogram syftar till att så långt det är möjligt undanröja riskfaktorer eller effekter av riskfaktorer samt till att stärka skyddande faktorer. Det långsiktiga och systematiska vålds- och drogförebyggande arbetet behöver inrikta sig på att undanröja riskfaktorer och tillföra skyddsfaktorer i miljöer där våld eller missbruk riskerar att förekomma eller normaliseras. Även anhöriga och övrigt nätverk både kring brottsoffer och förövare ska erbjudas stöd och hjälp. Föräldraskapet har en avgörande betydelse för utvecklingen hos barn och unga. Staden måste intensifiera arbetet med att förmå föräldrar att engagera sig i sina barns utveckling, stärka deras föräldraauktoritet och förmåga att ge sina barn den trygghet, kärlek och omvårdnad de behöver. Deltagande i föräldrastödsprogram för familjer är en viktig del för att stödja de föräldrar vars barn har utvecklat eller riskerar att utveckla ett normbrytande beteende.

Alla göteborgare har ett ansvar att inte understödja brottslighet. Köp och bruk av narkotika samt köp av varor och tjänster utan kvitto är ett brott i sig, men kan även vara del av organiserad brottslighet. Genom att inte understödja brottslighet bidrar var och en till utvecklingen av en trygg och säker stad för alla som lever, verkar och vistas här.

Problembeskrivning: Kriminalitet och våldsbrottslighet, inklusive våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck, är allvarliga samhällsproblem. Det drabbar offren och deras anhöriga, men inverkar också på förövarens fortsatta liv och kan få konsekvenser för andra delar av samhället. Det hedersrelaterade våldet och förtrycket utövas inte uteslutande i hemmet av den närstående familjen, utan kan även utövas av en större gemenskap där bostadsområden, skolor, sociala medier och transnationella nätverk framträder alltmer som arenor.

Barn och unga som begår många brott har ofta problem både i skolan och hemma. Ungefär hälften av eleverna i årskurs 9 uppger att de begått något brott vid minst ett tillfälle under de senaste tolv månaderna. Däremot är det ett fåtal unga som står för majoriteten av brottsligheten bland ungdomar. Unga kriminellt högaktiva personer kommer under loppet av sin livstid att stå för en väsentlig del av den totala brottsligheten i samhället. Ofta har dessa barn och ungdomar redan en tillhörighet till kriminella nätverk och organiserad brottslighet, då rekrytering sker i allt yngre åldrar. Att äldre rekryterar barn och ungdomar är en medveten strategi av de kriminella nätverken.

Metoder för att jobba behandlingsmässigt med kriminalitet som individuellt problemområde både när det gäller unga och vuxna behöver utvecklas. En grupp barn och unga som särskilt bör uppmärksammas är de med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som på grund av sin särskilda utsatthet har en förhöjd risk att utveckla missbruk och hamna i kriminalitet, och också löper en högre risk för att själva utsättas för brott.

Det uppsökande arbetet är inte likvärdigt över staden och de som riskerar att radikaliserar eller utveckla kriminalitet, drogmisbruk och andra riskbeteenden fångas ibland inte upp i tid. Barn och unga som växer upp i familjehem eller i hem för vård eller boende har kraftiga överrisker i en rad oönskade tillstånd som vuxna, såsom hemlöshet, arbetslöshet, bristande försörjningsförmåga, fysiska och psykiska problem och kontakt med straffrättsystemet.

Det drogförebyggande arbetet (ANDTS-arbetet) i staden är idag inte samordnat och likvärdigt. Användningen av narkotika är negativ för den enskilde göteborgaren och för Göteborg som stad. Inflödet av narkotika till Göteborg är högt och öppen narkotikaförsäljning och användning av narkotika sker på olika platser i staden. Narkotikaförsäljning sker direkt eller indirekt av gängkriminella och omsätter stora summor pengar, skapar otrygghet, ökar risken för våld och bidrar till att unga hamnar i narkotikamisbruk. Finansiering av narkotikabruk sker ofta via brottslighet. Inkomsterna av försäljningen av narkotika samt konkurrensen om dessa ligger ofta till grund för våldsyftningarna i form av till exempel skjutningar och sprängningar. Även olovlig försäljning av alkohol och tobak samt andra varor och tjänster bidrar till brott och otrygghet. Så länge det finns efterfrågan kommer olovlig försäljning fortgå.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

4:1 Göteborgs Stad ska utveckla och stärka det långsiktiga och systematiska vålds- och drogförebyggande arbetet.

Särskilt ansvar: Grundskolenämnden samt socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Utbildningsnämnden samt idrotts- och föreningsnämnden

4:2 Göteborgs Stad ska rikta skyndsamma, samordnade och individanpassade insatser till barn och unga som bedöms vara i riskzonen för att rekryteras till kriminella gäng, hamna i kriminalitet, våldsbejakande extremism, drogmisbruk och andra riskbeteenden. Vårdnadshavare och andra betydelsefulla vuxna ska involveras och få stöd och hjälp vid behov.

Särskilt ansvar: Grundskolenämnden, socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt utbildningsnämnden.

Ansvar: Nämnden för funktionsstöd

4:3 Göteborgs Stad ska rikta skyndsamma och samordnade boende-, behandlings- och arbetsmarknadsinsatser till den som vill lämna ett liv i kriminalitet, har avtjänat straff eller är rädd för att bli indragen i en kriminell livsstil. Familj och anhöriga ska få stöd och hjälp vid behov.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnden Centrum

Ansvar: Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för funktionsstöd, socialnämnden Hisingen, Nordost och Sydväst samt utbildningsnämnden

4:4 Göteborgs Stad ska verka för att stoppa våld i nära relation, hatbrott samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnden Centrum

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Målområde 5: Minska möjligheten att begå brott

Definition: Under detta målområde är fokus på omständigheterna, situationerna och platserna för brott. Platser, verksamheter och tjänster kan vara både fysiska och digitala. Inom Göteborgs Stad finns många värden som kriminella kan omsätta till pengar och som därmed utgör arenor som möjliggör brottslig verksamhet. Fokus är även på potentiella brottsobjekt, vilket kan vara både fysiska objekt (föremål) och potentiella brottsoffer (personer).

En viktig förebyggande åtgärd är att öka upptäcktsrisken genom att stärka kontrollfunktionerna vid det möjliga brottsfallet. För att värna om den sociala tilliten bör utgångspunkten vara att utveckla den informella sociala kontrollen. Åtgärder av formell karaktär ska användas där det behövs och är lämpligt. Exempelvis har trygghetskameror¹ och ordningsvakter en viktig roll att spela för att verka brottsförebyggande och upprätthålla trygghet på stadens gator och torg, vilket med fördel kan ske i samverkan med näringslivet. Att stärka den informella sociala kontrollen handlar om att agera för att ytterligare befolka platser där brott riskerar att begås. Informell social kontroll uppnås även genom att engagera civilsamhället och enskilda medborgare i till exempel grannsamverkan, nattvandringar eller genom att öka antalet kommunal personal som rör sig ute och i öppna verksamheter. Detta bidrar även till ökad tillit och förtroende för samhället. I detta sammanhang är det ytterst viktigt att staden alltid garanterar att de aktörer som rör sig ute delar, och även av medborgarna uppfattas dela, demokratiska värderingar. Enligt principen om universell utformning tillgängliggörs platser för fler i samhället, vilket ökar den mänskliga närvaron.

För att säkerställa korrekt myndighetsutövning och främja sund konkurrens är det viktigt att arbeta för att motverka tystnadskultur till följd av parallella samhällsstrukturer och otillåten påverkan av stadens chefer och medarbetare. Rutiner och arbetssätt som försvårar utövande och underlättar upptäckt av otillåten påverkan är nödvändiga. Stadens visseblåsarfunktion har en viktig roll att fylla för att uppmärksamma tystnadskulturer.

Inom stadens verksamheter kan tillsynsmekanismer och kontrollfunktioner bidra till att missbruk av välfärdssystemet och stadens resurser stävjas, till exempel vad gäller stöd- och bidragsgivning, bygglov, inköp, upphandling, lokal- och bostadsuthyrning samt till att tillsyns- och tillståndsprövning sker på korrekta grunder och med korrekta aktörer. Tillsyn och kontroll inom områden som brand, livsmedel, läkemedel, miljö och hälsa liksom tillståndsprövning för till exempel tobaks- och alkoholförsäljning kan användas för att motverka organiserad brottslighet.

Att minska risken för brott handlar även om att skydda brottsobjektet samt att försvåra genomförande av brott. En kommun har många verksamheter som människor besöker eller där stöldbegärliga objekt finns. Inventering av risker behöver göras för att kunna sätta in åtgärder för att minska risken för brott. Detta är av extra vikt i miljöer som människor inte kan välja bort att vistas i. Till exempel kan elever inte välja bort att gå till skolan, varför det är viktigt att skolor som ett komplement till det generella trygghets- och värdegrundsarbetet även inriktar sitt arbete mot situationer och platser i skolmiljön där brott riskerar att begås. Även vägen till och från skolan och fritidsaktiviteter ska omfattas av ett grundläggande trygghetsarbete. När det handlar om brandförebyggande arbete sker detta med fördel i samverkan med Räddningstjänsten.

---

¹ Med trygghetskameror menas i detta sammanhang kamerabevakning för att öka tryggheten och/eller minska brottsligheten, inte tillsyn via webbkamera i människors hem.

Begränsa tillgängligheten till lämpliga brottsojekt handlar också om att vidta åtgärder för att minska risken för bedrägerier samt åtgärder för att minska provokationer som kan leda till våldsbrott, till exempel krogköer och trängsel. När det handlar om verksamheter med hög risk för brottslighet, som till exempel festivaler, konserter, nöjesrestauranger och vissa stora idrottsevenemang, ligger det huvudsakliga ansvaret på arrangören att inventera risker och vidta nödvändiga åtgärder för att upprätthålla ordning och säkerhet.

Genom att förändra platsen kan det bli mindre attraktivt att begå brott där. Lokalsamhället och verksamheter bör utformas så att brott naturligt förebyggs genom aktiv planering, utformning och förvaltning. I det arbetet är det viktigt att beakta olika målgruppers behov. Förändringen av platsen kan handla om både förbättrad social miljö och tekniska åtgärder. Det kan även handla om snabba åtgärder vid skadegörelse och klotter eller att lyfta ett område genom platssamverkan.

Problembeskrivning: Dagens brottslighet är komplex, varierad och gränsöverskridande. Brott kan ske såväl i offentlig miljö som i människors hem, stadens verksamheter och digitalt. Det handlar till exempel om misshandel, personrån, bedrägerier, trakasserier, sexualbrott, hot och hatbrott, men även våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Vissa grupper, näringsverksamheter och platser är extra utsatta. Platser där många människor passerar och vistas, som till exempel knutpunkter för kollektivtrafik, köpcentrum och lokala torg samt områden med krogar och restauranger, större konserter och idrottsevenemang samt skolor, skapar många brottstillfällen på en relativt liten yta.

I Göteborg finns också flera geografiska områden som polisen har definierat som utsatta, riskområden eller särskilt utsatta. I dessa områden är den sociala tilliten lägre. Förväntningarna om att andra har både avsikt och förmåga att ingripa och hjälpa till att upprätthålla den informella sociala kontrollen är lägre. Åtgärder behöver riktas mot kriminella strukturer i särskilt utsatta områden eftersom de har omfattande påverkan på befolkningen som bor och arbetar där. Det gäller i synnerhet kriminella nätverk som består av brottsaktiva individer från samma familj, släkt eller klan. De släktbaserade kriminella nätverken kännetecknas ofta av förtryckande hedersstrukturer och social kontroll som bidrar till att göra dem hållbara över lång tid. Barn som växer upp i dessa miljöer fostras att ingå i, och bidra till att stärka, parallella samhällsstrukturer. Släkterna har en stor numerär och inom släkterna kan det finnas kriminella kluster med hög våldskapacitet. Skrämselkapitalet som våldet genererar används av släktnätverket för att kunna utöva andra brott såsom till exempel utpressning. Skrämselkapitalet påverkar även lokalsamhället och leder till tystnadskultur som sin tur stärker släktnätverkets makt och möjlighet att utöva kriminalitet.

Otillåten påverkan av stadens medarbetare är ett problem för såväl den utsatte som för göteborgssamhället, då det påverkar likvärdigheten och rättssäkerheten samt bidrar till tystnadskulturer.

Vissa grupper är särskilt utsatta för brott utifrån kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Överkonsumtion av alkohol samt försäljning och bruk av narkotika ökar risken för våld och bidrar till annan brottslighet. Olovlig försäljning av alkohol, läkemedel, livsmedel och tobak är även en del av den organiserade brottsligheten.

Den digitala utvecklingen skapar nya möjligheter till brott, såväl välfärdsbrott som kränkningar, hatbrott och radikaliserings. Att framför allt barn och unga kränks och utsätts för

brott på sociala medier sker alltmer frekvent och det finns en särskild utsatthet i digitala forum. Staden har idag låg kunskap om den brottslighet som förekommer i sociala medier och på andra digitala plattformar och få åtgärder i den miljön.

Det är ett problem att den individuella och den organiserade brottsligheten söker sig till de platser och situationer där det går att nå ekonomisk vinning och få tillgång till stadens resurser. Det saknas tillräckliga kontroll- och tillsynsmekanismer för att stävja missbruk av systemen och motverka osund konkurrens.

Brottsförebyggande aspekter beaktas inte alltid tillräckligt i stadsutvecklingen och förvaltningen av bostadsområden och offentlig miljö. Systematik och tydliga överlämningar genom de olika skedena i processen prioriteras inte. Det kan också uppstå målkonflikter mellan olika perspektiv vilket kan försvåra en del åtgärder.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

För strategier rörande fysisk planering, ny- och ombyggnation samt förvaltning av bostadsområden och offentlig miljö se strategi 3:3 och 3:4. För strategi gällande våld i nära relation, hatbrott samt hedersrelaterat våld och förtryck se strategi 4:4.

5:1 Göteborgs Stad ska på ett systematiskt sätt vidta brottsförebyggande åtgärder i verksamheter, på platser och vid tjänster där brott riskerar att begås.

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

5:2 Göteborgs Stad ska förstärka sina kontrollfunktioner och samverka internt och externt för att motverka ekonomisk brottslighet och att oseriösa aktörer kommer åt stadens resurser.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

5:3 Göteborgs Stad ska motverka utvecklingen av parallella samhällsstrukturer genom att stoppa gängkriminalitet, släktbaserade kriminella nätverk och våldbejakande extremism.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

5:4 Göteborgs Stad ska motverka tystnadskultur genom att stoppa alla former av otillåten påverkan av dess chefer och medarbetare.

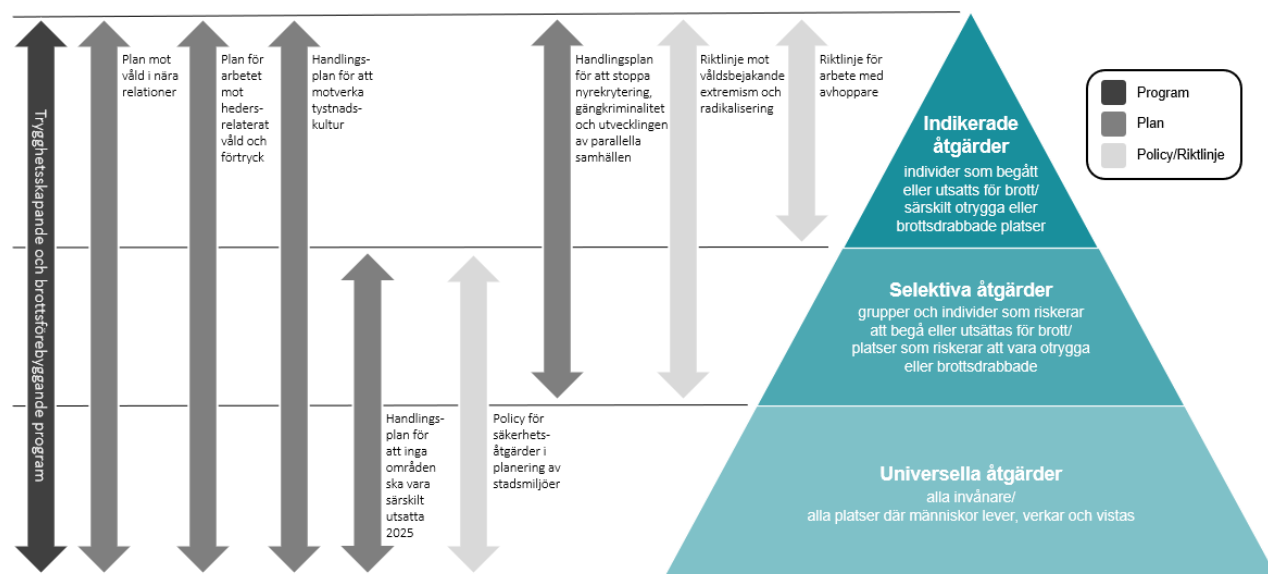
Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Bilaga 1 – Styrmiljö

Styrande dokument inom det direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande området

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning utifrån preventionsnivåer. Här är utgångspunkten individen eller gruppen som insatserna riktas mot. Det handlar om indikerade, selektiva och universella åtgärder. Den universella preventionen berör alla invånare och avser generella insatser mot brott. Den selektiva nivån riktas mot grupper och individer som riskerar att begå eller utsättas för brott eller särskilt brottsdrabbade platser. Indikerad prevention riktas till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare. Det kan också vara tidigare brottsutsatta platser eller verksamheter. Det finns inga skarpa gränser mellan de olika nivåerna, och arbete som utförs inom dem påverkar varandra. Bilden ovan omfattar även styrande dokument som är under framtagande och som konkretiserar delar av strategierna i programmet. Till exempel handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025, handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, handlingsplan mot tystnads-kulturer samt plan för arbete mot våld i nära relationer. Åtgärder som staden ska utföra för att minska brottsligheten och öka tryggheten behöver rikta sig mot alla nivåer i preventionstriangeln, vilket det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet inbegriper.

Det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet fokuserar på mål och strategier vars primära syfte är att öka tryggheten och minska brottsligheten. Utöver det direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet bedriver Göteborgs Stad ett långsiktigt arbete för en jämlik stad som fokuserar på de livsvillkor människor lever under och är en viktig grund för det arbete som sker. Livsvillkoren omfattar bland annat en likvärdig uppväxt, utbildning, arbete, en god försörjning, ett bra boende, en god livsmiljö samt delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen och i sina liv. Ojämliga livsvillkor kan komma till uttryck genom att vissa grupper i samhället har mindre möjlighet att påverka sina liv och har en mer begränsad frihet och handlingsutrymme. Det kan yttra sig som sämre ekonomiska förutsättningar, trångboddhet och ohälsa samt sämre läsförmåga. Men även i form av otrygghet, låg tillit och lägre demokratisk delaktighet. Fördelningen av livsvillkoren har betydelse för hur jämlikt och sammanhållet ett samhälle är. Social sammanhållning är ett kitt

som håller ihop samhället. Bristande social sammanhållning och låg mellanmänsklig tillit kan leda till känslan av otrygghet.

Göteborgs Stad har även ett antal styrdokument som fokuserar på kommunens kärnverksamhet, vilka i grunden styrs av lagstiftning. Genom exempelvis handlingsplan för arbete med mänskliga rättigheter, program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning och planen mot rasism styr staden vilket förhållningssätt som ska råda inom exempelvis välfärd, utbildning, underhåll och stadsplanering. Att kärnverksamheten bedrivs i enlighet med lagstiftning och den lokala styrningen är en viktig grund för allt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Bilaga 2 – Stödjande dokument

Nedan följer ett urval av stödjande dokument för arbetet utifrån programmet. Under varje rubrik kommer först nationella/övergripande dokument och därefter lokala/mer riktade. För stöd i arbetet inom områdena våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, hatbrott, våldsbejakande extremism och arbetet mot nyrekrytering, gängkriminalitet och parallella samhällsstrukturer, se respektive befintligt eller kommande styrande dokument. Se även verksamheten Dialoga för stöd i arbetet mot våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck samt Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet för ytterligare stöd i arbetet mot organiserad brottslighet.

Nationellt brottsförebyggande program

[Tillsammans mot brott](#) (Skr. 2016/17:126)

Arbetsprocessen – Samverkan och kunskapsbaserat lägesbilsarbete

[Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete](#) (Brå, 2020)

[Överblick över samverkansprocessen](#) (bra.se)

[Kartläggning och lägesbild i lokalt brottsförebyggande arbete](#) (Brå, 2021)

[Orsaksanalys i lokalt brottsförebyggande arbete](#) (Brå, 2018)

[Utbildningar i brottsförebyggande arbete](#) (can.se)

[Trygg i Göteborg och Central samverkansöverenskommelse mellan Göteborgs Stad och Polisområde Storgöteborg](#) (goteborg.se)

[Uppföljning av Trygg i Göteborg](#) (Göteborgs Stad, social resursförvaltning, Dnr. 1342/21)

[Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet](#) (goteborg.se)

[Kommunikation i staden](#) (Göteborgs Stads intranät)

ANDTS

[En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopning- och tobakspolitiken 2016–2020 – Mål och insatsområden](#) (Ur regeringens skrivelse 2015/16:86)

Förslag till [En förnyad strategi för politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar 2021–2025](#) (Regeringen Prop. 2020/21:132) *Obs! Förslag som röstades ner av riksdagen. Reviderat förslag är under framtagande.*

[Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende](#) (Socialstyrelsen, 2019)

[Utbildningar och öppna arrangemang inom ANDTS-området](#) (can.se)

Redovisning av uppdrag angående det drogförebyggande arbetet i Göteborgs Stad - Inklusive bilagorna kunskapsunderlag och nulägesanalys (Göteborgs Stad, social resursförvaltning Dnr. 0602/19)

Barn och unga

[Att förebygga brott och problembeteenden i skolan – Idéskrift nr 19](#) (Brå, 2012)

[Barn och unga som begår brott – Handbok för socialtjänsten](#) (Socialstyrelsen, 2020)

[Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende](#) (Socialstyrelsen, 2020)

[Brottsförebyggande arbete i skolan – Idéskrift nr 7](#) (Brå, 2001)

[Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott](#) (Socialstyrelsen, 2021)

[Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken](#) (Anna-Karin Andershed & Henrik Andershed)

[Socialstyrelsens metodguide för socialt arbete](#) (socialstyrelsen.se)

[Strategiska brott bland ungdomar på 2010-talet](#) (Brå, 2020)

Brottsoffer

[Brottsoffer och deras närstående – Socialtjänstens ansvar för att ge stöd och hjälp](#) (Socialstyrelsen, 2012)

[Webbutbildningar, handledning, filmer och forskning för att få bättre kunskap inom olika brottsofferfrågor](#) (brottsoffermyndigheten.se)

Stadsmiljö

[BoTryggt2030 – handboken för planering av säkra och trygga livsmiljöer](#) (Tryggare Sverige, 2020)

[Boverkets vägledning kring brott och trygghet i samhällsbyggnadsprocessen](#) (boverket.se)

[Brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen](#) (Boverket, Rapport 2019:20)

[Effektstudie av fyra trygghetsskapande åtgärder i stadsmiljö, Hur tryggt blev det.](#) (Spacescape på uppdrag av ArkDes, 2019)

[Gestaltad livsmiljö, ArkDes, lägesrapport Människan i fokus](#) (ArkDes 2020)

[Hur kan vi bygga bort brott och bygga fram trygghet. En studie rörande hur CPTED kan implementeras i Västra Nordstan i Göteborg?](#) (Göteborgs universitet, H Fryxell, 2018)

[Kamerabevakning som brottsförebyggande åtgärd – Ett evidensbaserat beslutsstöd samt vägledning](#) (Länsstyrelsen, Västra Götalands län, 2019)

[Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020–2030](#)

[Barnkonsekvensanalys \(BKA\)](#) (Göteborgs Stad, stadsbyggnadskontoret, 2017)

[Social konsekvensanalys \(SKA\)](#) (Göteborgs Stad, stadsbyggnadskontoret, 2017)

Välfärdsbrott

[Välfärdsbrott och otillåten påverkan – från bidragsfusk till systemhotande brottslighet](#) (SKR, 2021)

[Ett starkare skydd för välfärdssystemet](#) (SKR, 2020)

[Lag \(2008:206\) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen](#)
[Svensk författningssamling 2008:2008:206 t.o.m. SFS 2019:653](#) (Riksdagen)

[Underrätta om felaktig folkbokföring](#) (Skatteverket)

[Rapport underrättelse om fel i folkbokföringen](#) (Göteborgs Stad, stadsledningskontoret, 2020)

[Hur fungerar oseriösa leverantörer? – för dig som vill fördjupa dig i området](#) (Göteborgs Stad, stadsledningskontoret, 2020)

[Metodhandbok för dig som jobbar med inköp och upphandling inom Göteborgs Stad](#)
(Göteborgs Stad, inköp och upphandling)

[Checklista leverantörskontroll](#) (Göteborgs Stad, inköp och upphandling)

[Göteborgs Stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd](#) (goteborg.se) *En ny är under framtagande.*

[Handläggningsstöd för felaktiga utbetalningar](#) (goteborg.se)

[Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet](#) (goteborg.se)

Bilaga 3 – Andra viktiga aktörer

Andra viktiga aktörer i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet som Göteborgs Stad samverkar med.

Brottsförebyggande rådet, BRÅ

Brå är en myndighet under justitiedepartementet och har till uppgift att bidra till kunskapsutvecklingen inom rättsväsendet och det kriminalpolitiska området samt att främja brottsförebyggande arbete. Brå stödjer det lokala brottsförebyggande arbetet genom bland annat olika skrifter och handböcker, konferenser och ekonomiskt stöd.

Civilsamhället

Civila samhällets aktörer har stor betydelse för att stärka sociala förmågor och motverka utanförskap och därmed också för att öka tryggheten och förebygga brott. Här finns en stor mångfald av aktörer, från idrottsrörelsen och annat föreningsliv till organisationer som stöttar brottsoffer eller de som vill lämna ett kriminellt liv. Civilsamhället är även en viktig aktör när det gäller trygghetsvandringar. Inom det civila samhället finns organisationer vars huvudsakliga verksamhet bedrivs inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området. Det kan handla om att driva opinion, bedriva analysarbete eller ge stöd och vägledning till övriga aktörer i samhället.

Kriminalvården

Kriminalvården är en viktig aktör i det brottsförebyggande arbetet genom uppgiften att verka för att förebygga återfall i brott. Kriminalvården arbetar med olika former av motiverande insatser och bedriver en rad behandlingsprogram. För de klienter som avtjänar fängelsestraff finns också frigivningsförberedande åtgärder, till exempel särskilda utslussningsåtgärder, utbildning och arbete eller annan sysselsättning där kommunerna spelar en viktig roll. Det återfallsförebyggande arbetet kräver inte sällan flera och långvariga insatser i samverkan med kommunen.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har fått ansvaret för att utveckla det brottsförebyggande arbetet på regional nivå utifrån regeringens nationella program, Tillsammans mot brott. I uppdraget ingår att:

- stödja utvecklingen av ett kunskaps- och problembaserat lokalt och regionalt brottsförebyggande arbete,
- bidra till att samarbete och erfarenhetsutbyte mellan berörda aktörer utvecklas på lokal och regional nivå för att förebygga brott,
- stödja kompetensutveckling och gemensamma tvärssektoriella utbildningsinsatser inom det brottsförebyggande området och
- stödja och initiera kommunöverskridande brottsförebyggande åtgärder.

Näringslivet

Inom näringslivet är det brottsförebyggande arbetet en central fråga då många företag drabbas av brottslighet. Företag kan också användas som brottsverktyg inom den ekonomiska och organiserade brottsligheten. Utöver det har näringslivet en värdefull roll i det trygghetsskapande arbetet, där möjligheter till försörjning och en stabil social tillvaro är viktiga ingredienser. I rollen som arbetsgivare har företag möjlighet att förebygga oegentligheter och stödja medarbetare som är i behov av insatser. Näringslivet och dess

branschorganisationer är därmed viktiga i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Polismyndigheten

Ett av Polismyndighetens huvuduppdrag är att arbeta brottsförebyggande och detta arbete ska bedrivas kunskapsbaserat och långsiktigt. Polismyndigheten ska även ha en nära samverkan med många olika aktörer inom det brottsförebyggande området. I och med ombildningen till en myndighet 2015 inrättades två nya funktioner i Polismyndigheten, områdespolis och kommunpolis. Områdespolisernas uppdrag är att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utifrån den lokala problembilden. Kommunpolisernas uppdrag är att säkra kontinuitet i arbetet med samverkan med kommunerna och andra lokala aktörer utifrån behov. Huvuduppdraget är att driva och vara en motor i polisens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Räddningstjänsten

Räddningstjänsten Storgöteborg (RSG) har som uppdrag att arbeta för trygghet och säkerhet både ur ett strategiskt samhällsbyggnadsperspektiv och genom ett direkt brottsförebyggande arbete mot avsiktliga händelser som anlagd brand och blåljussabotage. Riskbilden för räddningstjänsten förändras i takt med samhället och speciellt i urbana miljöer, där social obalans visar på nya former av samhällsproblem. Segregation, ojämlika livsvillkor, kriminalitet och socialt utanförskap visar sig i bostadsbränder och anlagda bränder. Sociala risker har en hög potential att övergå i akuta sociala oroligheter som kan påverka räddningsinsatser. För att förebygga och hantera konsekvenser av sociala risker och avsiktliga händelser arbetar RSG strategiskt med socialt brandförebyggande och tillitsskapande aktiviteter mot framförallt barn och ungdomar. Det övergripande arbetet för att RSG ska bidra till ett socialt hållbart samhälle bedrivs i samverkan med andra samhällsaktörer.

Övriga

Försvarsmakten försvarar Sverige, landets intressen och vår frihet att leva som vi själva väljer. Försvarsmakten främjar också samhällets säkerhet. Västra Götalandsregionen har uppdrag inom kollektivtrafik, folkhälsa, mänskliga rättigheter och turism. Trygghet och säkerhet är viktiga perspektiv inom samtliga områden. Akademien är en viktig aktör för att säkerställa kopplingen mellan teori och praktik.

Bilaga 4 – Indikatorer och nyckeltal

Nedan presenteras ett antal indikatorer för att mäta om programmets aktiviteter bidrar till att det övergripande målet och målområdena uppfylls. Till det övergripande målet knyts tre övergripande indikatorer. Utöver detta knyts fler indikatorer till var och en av de tre målområdena som rör Arbetets inriktning. Varje indikator står enbart på ett ställe i tabellen nedan, men flera av indikatorerna har bäring på fler målområden än det som indikatorn i tabellen knyts till.

Valet av indikatorer grundar sig i att de ska hålla god kvalitet och finnas över tid. Med god kvalitet avses att de är relevanta, att undersökningen håller hög kvalitet samt att de väl representerar målgruppen av programmet. I avsnittet nedan beskrivs val av undersökningar, bakgrundsvariabler samt frågeställningar närmare. För att ge en stabilare bild av utvecklingen används flera undersökningar som underlag. SOM-undersökningen kompletteras från 2021 med fler svarande och fler bakgrundsvariabler och kan därför framöver komma att ersätta liknande frågor från andra undersökningar, dock inte initialt.

Där det finns beslutade målvärden enligt budget eller förslag i nämnda planer så står dessa angivna. I övrigt anger målvärdet enbart önskvärd ökning eller sänkning av värdet. Målvärdet gäller till 2026 om inget annat anges. Nuvärdet anger det senaste värdet och från vilket år det gäller anges inom parentes. Alla nuvärden visar ett genomsnitt för Göteborg.

Utöver indikatorerna åtföljs målområdena även av ett antal exempel på nyckeltal. Nyckeltalen kan säga något om verksamheten och arbetssätten inom delmålen, men de kan inte i sig självt indikera utveckling av målen, utan kräver en samlad analys. De nyckeltal som anges är exempel på mått som kan vara viktiga i analysen av måluppfyllelse av delmålen och används i olika utsträckning av förvaltningar och bolag idag. Dessa har tagits fram och valts ut tillsammans med förvaltningar och bolag. Uppföljning av strategier kommer att konkretiseras vidare utifrån insatser som bestäms inom ramen för strategierna.

ÖVERGRIPANDE MÅL FÖR PROGRAMMET: GÖTEBORG ÄR EN TRYGG OCH SÄKER STAD DÄR ALLA SOM LEVER, VERKAR OCH VISTAS TAR ANSVAR OCH BIDRAR TILL ÖKAD TRYGGHET OCH MINSKAD BROTTSLIGHET				
Indikator	Källa	Nuvärde	Målvärde 2026	Kommentar
Göteborg är en trygg och säker stad	SOM-undersökningen	57 procent (år 2020)	Andel ska öka	Andel som svarat helt eller delvis riktigt på påståendet.
Trygghetsindex	SOM-undersökningen	73 procent (år 2021)	Andelen ska öka. Tryggheten ska öka och mest för de grupper/områden som upplever mest otrygghet.	Visar ett sammanvägt index av fyra påståenden, se nedan under rubrik Fördjupning kring indikatorerna.
Antal särskilt utsatta områden	Polisen	5	0	Från Göteborgs stads budget 2022, även från (förslag till) Göteborgs stads plan för att inga områden

				ska vara utsatta områden år 2025 samt från (förslag till) Göteborgs stads plan för att motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen

MÅLOMRÅDE 3: MINSKA OTRYGGHETEN TILL FÖLJD AV RÄDSLAN ATT UTSÄTTAS FÖR BROTT

Indikator	Källa	Nuvärde	Målvärde 2026	Kommentar
Andel som avstått från aktivitet senaste året på grund av rädsla och oro att utsättas för brott	SOM-undersökningen	Ny fråga	Ny fråga	Består av flera frågor, se nedan under rubrik Fördjupning kring indikatorerna.
Andel som avstått från aktivitet till följd av oro	NTU	15 procent (2019-2020)	Ska minska	Kompletterar liknande fråga från SOM-undersökningen (ny fråga). Gällande NTU finns statistik bak i tiden för trendanalys.
Andel som upplever otrygghet utomhus	Hälsa på lika villkor	33 procent (år 2021)	Ska minska	Kompletterar ovanstående frågor med trendanalys samt fler bakgrundsvariabler.
Andel som avstått kontakt med hyresvärd/ fastighetsvärd, larmcentral/störningsjour eller polisen vid störningar och händelser i bostadsområdet eller vid bostaden på grund av oro för negativa konsekvenser	SOM-undersökningen	Ny indikator 2021	Ny indikator 2021	Andel som svarar ja att de avstått på någon av de tre alternativen de senaste 12 månaderna. Se mer under rubrik Fördjupning kring indikatorerna.

Exempel på nyckeltal som kompletterar analys av måluppfyllelse (källa inom parentes):

- Trygghetsindex, skolenkäten (Skolinspektionen/grundskoleförvaltningen)
- Andel trygghetssäkrade fastigheter (Framtiden)
- Anmälda brott: Hatbrott olika kategorier (BRÅ)
- Undersökning av det lokala företagsklimatet: "I vilken utsträckning påverkas ditt företag negativt av brottslighet/otrygghet i din kommun" (Svenskt näringsliv)
- Trygg och säkert under besök i Göteborgsregionen, besöksundersökningen (Gbg & co)
- Trygghetsindex, boendeundersökningar (AktivBo/Framtiden)
- Trygghet vid centrum/torg under butikernas öppettider, boendeundersökningar (AktivBo/Framtiden)
- Kostnader för skadegörelse (glaskross, klotter, vandalisering) samt stöld/inbrott (Göta Lejon)
- Utsatt för hot/fysiskt våld de senaste 12 månaderna, Hälsa på lika villkor (Folkhälsomyndigheten/Västra Götalandsregionen)
- Antal skolor som genomgått stödutbildning för att utveckla sitt arbete mot kränkande behandling och diskriminering, kommunala grundskolor (Grundskoleförvaltningen)

MÅLOMRÅDE 4: MINSKA BENÄGENHETEN FÖR ATT BEGÅ BROTT

Indikator	Källa	Nuvärde	Målvärde 2026	Kommentar
Minskat antal individer i cylinder, kategori C och D	Polisen, Göteborgs stad	Ny indikator	Ny indikator	Indikator från (förslag till) Göteborgs stads plan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen.
Andel ungdomar som någon gång använt narkotika	Drogvaneundersökningen/ CAN	Årskurs 9: 3 procent av tjejer 9 procent av killar Årskurs 2 gymnasiet: 9 procent av tjejer 20 procent av killar (år 2019)	Andel ska minska	Elever i årskurs 9 och gymnasiet årskurs 2.
Andel som någon gång under de senaste 12 månaderna använt narkotika	Hälsa på lika villkor	4,8 procent (år 2021)	Andel ska minska	Ålder 16–84. Sammanvägning två frågor. Se mer under rubrik Fördjupning kring indikatorerna.
Andel som avrått eller begränsat barn och ungdomar från att vara ute på grund av oro att bli utsatta för brott, begå brott eller för att rekryteras till kriminella gäng	SOM-undersökningen	Ny indikator 2021	Ny indikator 2021	Andel som svarat ja. Se hela frågan och svarsalternativen under rubrik Fördjupning kring indikatorerna.

Exempel på nyckeltal som kompletterar analys av måluppfyllelse (källa inom parentes):

- Andel elever som går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet (Grundskoleförvaltningen/Skolverket)
- Andel elever med gymnasieexamen (Grundskoleförvaltningen/Skolverket)
- Skolnärvaro, kommunala grundskolor och gymnasieskolor (Grundskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen)
- Antal avhopp från gymnasieskolan (Utbildningsförvaltningen)
- Antal unga som varken arbetar eller studerar (SCB)
- Andel ungdomar som någon gång använt narkotika, Drogvaneundersökningen (CAN/Socialförvaltning Centrum)
- Antal eller andel skolor som deltar i drogvaneundersökningen eller gör annan drogvaneundersökning och som arbetar aktivt drogförebyggande, Drogvaneundersökningen (CAN/Socialförvaltning Centrum)
- Narkotika i avloppsvatten (Göteborgs Stad/Polisområde Storgöteborg)
- Antal samtycken och åtagandeplaner, SSPF (Socialförvaltning Centrum)
- Antal individer i sysselsättning och att klara eget boende, SIG (Socialförvaltning Centrum)
- Antal unga som varken arbetar eller studerar (SCB)
- Hälsoenkäten, frågor om våld, för årskurs 4 och 8 samt frågor om alkohol, narkotika och tobak, åk 8 (Grundskoleförvaltningen)
- Antal orosanmälningar med kriminalitet som grund samt andel som lett till utredning barn/unga (Treserva)
- Antal ungdomar per 1000 invånare med pågående insats inom socialtjänsten på grund av kriminalitet eller missbruk alkohol eller droger (Treserva)
- Andel ej återaktualiserade ärenden (Treserva)
- Andel ärenden som avslutats med att behovet är tillgodosett, barn och unga (Treserva)
- Antal barn och unga (0–20 år) som aktualiserats på grund av våld i nära relationer (Treserva)
- Deltagande i föräldraskapsstöd (Socialförvaltning Centrum, Hisingen, Nordost och Sydvest)
- Antal unga som deltar i fritid, förening eller kultur (RF/SISU, IOFF samt Grundskoleförvaltningen)
- Återfall i brott, (BRÅ)

MÅLOMRÅDE 5: MINSKA MÖJLIGHETEN ATT BEGÅ BROTT

Indikator	Källa	Nuvärde	Målvärde 2026	Kommentar
Andel som uppgett att de blivit utsatta för brott (utsatthet för brott mot enskild person)	NTU Lokal	27 procent (år 2018–2019)	Andel ska minska	
Anmälda våldsbrott per 100 000 invånare	BRÅ/SCB	1203 (år 2020)	900 (år 2030)	Indikator från Göteborgs stads budget 2022. Uttag från Kolada
Anmälda våldsbrott i offentlig miljö av okänd gärningsperson per 100 000 invånare	BRÅ	224 (år 2021)	Antalet ska minska	Brott med hög anmälningsbenägenhet och är därmed bra indikator för att mäta trender.
Anmälda brott, skadegörelse per 1000 invånare	BRÅ/SCB	25,9 (år 2020)	17 (år 2030)	Anmälda brott om skadegörelser är en indikator från Göteborgs stads budget 2022. Uttag från Kolada
Anmälda brott, stöld, rån och andra tillgreppsbrott per 100 000 invånare	BRÅ	5344 (år 2021)	Antal ska minska	8 kapitel Brottsbalken, alla brottskategorier
Andel som utsatts för otillåten påverkan i samband med sin yrkesutövning.	Medarbetarenkät	Ny fråga från 2021	Ny indikator, därav målvärde oklart.	Indikator från (förslag till) Göteborgs Stads plan för att motverka tystnadskultur
Samhörighetsindex i bostadsområdet	SOM-undersökningen	51 procent (år 2020)	Resurssvaga områden ska öka till genomsnittsnivån (från 45 till 51 procent)	Indikator från (förslag till) Göteborgs stads plan för inga områden ska vara utsatta områden år 2025 Visar ett sammanvägt index och består av flera frågor, se under rubrik Fördjupning kring indikatorerna.
Exempel på nyckeltal som kompletterar analys av måluppfyllelse (källa inom parentes): • Antal lämnade underrättelse om fel i folkbokföring till Skatteverket (Stadsledningskontoret) • Antal lämnade misstankar om felaktiga utbetalningar specificerat per myndighet (Stadsledningskontoret) • Antal inledda utredningar om felaktiga utbetalningar (Stadsledningskontoret) • Antal uppföljningar av leverantörers avtalstrohet (Inköp och upphandling/Stadsledningskontoret) • Antalet avslutade ärenden inom visselblåsarfunktionen om tips och allvarliga synpunkter som rör misstänkta verksamhetsproblem och bristande ledarskap med koppling till kriminalitet (Stadsledningskontoret) • Anmälda brott; Hot och påverkan mot samhället (BRÅ) • Antal inrapporteringar i IA om otillåten påverkan				

Fördjupning kring indikatorerna: Källor, bakgrundsfaktorer, frågeställningar

Valet av indikatorer grundar sig i att de ska hålla god kvalitet och finnas över tid. Med god kvalitet avses att de är relevanta men även att de väl representerar målgruppen av programmet. För att ytterligare säkerställa detta görs i flera av undersökningarna extra urval där fler personer bjuds in att delta för att skapa sig en bättre bild även bland grupper som ofta i mindre utsträckning deltar i undersökningar. För att väl representera göteborgarna behöver det också vara möjligt att dela upp indikatorerna utifrån bakgrundsfaktorer och därför har de undersökningar som indikatorerna hämtats ifrån också valts med den utgångspunkten. Undersökningarna består delvis av olika bakgrundsfaktorer men varierar till viss del även i vilken åldersgrupp som ingår i undersökningen. Vidare innehåller de i vissa fall liknande indikatorer men där det ändå finns skillnader.

SOM-undersökningen:

Målgrupp: Målgruppen är slumpmässigt utvalda göteborgare mellan 16–85 år.

Bakgrundsvariabler: boendeform och upplåtelseform, kön inklusive annat, ålder, primärområde, hushållstyp, utbildningsnivå, språk i hemmet, inkomst, HBTQ, funktionsnedsättning.

Frekvens: Görs årligen.

Kvalitet: Undersökningen håller hög vetenskaplig kvalitet och innehåller tidserier.

Frågeställningar/indikatorer: Fyra stycken:

1. Trygghetsindex, fyra påståenden, skala 1-5:
  - Jag känner mig trygg i mitt bostadsområde
  - Jag undviker att gå ut ensam på kvällen i mitt bostadsområde på grund av oro att utsättas för brott
  - Jag är orolig för att utsättas för misshandel/rån/våldtäkt i mitt bostadsområde
  - Gängrelaterad brottslighet är ett problem i mitt bostadsområde
2. Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande på grund av oro att utsättas för brott? (Svarsalternativ Ingen gång, någon gång under de senaste 12 månaderna, någon gång i halvåret, någon gång i kvartalet någon gång i månaden, någon gång i veckan, flera gånger i veckan)
  - Avstått att gå ut vissa tider på dygnet
  - Avstått från att träffa vänner
  - Avstått från att gå på bio/restaurang/evenemang
  - Avstått från föräldramöte/föreningsmöte
  - Avstått från att träna/motionera
  - Avstått från att handla i närbutiken
  - Avstått från att åka kollektivtrafik
  - Varit extra vaksam på omgivningen
  - Tagit omvägar för att undvika vissa platser
  - Haft nyckeln/annat tillhygge i handen när du gått hem sent på kvällen
  - Meddelat en vän/anhörig när du kommit hem sent på kvällen för att säga att du är hemma

3. Har du under de senaste 12 månaderna på grund av oro för negativa konsekvenser för dig själv eller dina närmaste avstått från att kontakta någon av följande vid störningar och händelser i ditt bostadsområde eller vid din bostad?
  - Hyresvärden/fastighetsvärden
  - Larmcentralen/störningsjouren
  - Polisen

4. Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna avrått eller begränsat barn eller ungdomar i din närhet från att vara ute i ditt bostadsområde på grund av oro för att de ska:
  - Bli utsatta för brott
  - Begå brott
  - Rekryteras till kriminella gäng

Hälsa på lika villkor:

Målgrupp: slumpmässigt utvalda göteborgare 16–84 år. Bakgrundsvariabler (Avser år 2020): Kön (inklusive annat), ålder, mellanområde, utbildningsnivå, ekonomiska förutsättningar, sexuell identitet, transperson, minoritet, funktionsnedsättning, bakgrund, inkomst.

Frekvens: Görs jämna år.

Kvalitet: Håller hög vetenskaplig kvalitet och innehåller tidserier.

Frågeställning/Indikator:

1. Andel som upplever otrygghet utomhus: ”Händer det att du avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad?
Andelen består av de som svarat ”ja, ofta” eller ”ja, ibland”.

2. Andel som någon gång under de senaste 12 månaderna använt narkotika? Andelen består av de som svarat ”Ja, under de senaste 12 månaderna”. Baseras på viktad data.
Sammanvägning av två frågor:
  - Har du någon gång använt cannabis (tex hasch eller marijuana)?
  - Har du någon gång använt någon annan narkotika än cannabis (te.x. amfetamin, kokain, heroin, ecstasy eller LSD)?

Nationella trygghetsundersökningen (NTU):

Målgrupp: slumpmässigt utvalda göteborgare 16–84 år. Bakgrundsvariabler: Kön, ålder, område, bakgrund, utbildningsnivå, inkomst, bostadstyp, familjetyp

Frekvens: NTU görs årligen. NTU lokal vartannat år och bryts ner i lokalpolisområden. Det statistiska underlaget blir för litet för att publicera nedbruten statistik varje år. Därför visar statistiken ett genomsnitt för två år.

Kvalitet: Håller hög vetenskaplig kvalitet och innehåller tidserier.

Frågeställning/indikator: Utsatthet för brott mot enskild person: Avser självrapporterad utsatthet för: Kort-/kreditbedrägeri, försäljningsbedrägeri, fickstöld, personrån, sexualbrott, misshandel, hot och nätkränkning

Drogvaneundersökningen

Målgrupp: Drogvaneundersökningen är en enkät för skolelever i årskurs 9 och årskurs 2. Svaren fördelas på bland annat ålder (årskurs), kön, stadsdel

Frekvens: Vart tredje år. Nästa genomförs 2022.

Kvalitet: Är inte representativ för samtliga göteborgare eftersom många skolor inte deltar. Innehåller tidserier. Innehåller bakgrundsvariablerna Kön (inkl annat), stadsdel, föräldrars utbildning. Bland annat belyser undersökningarna utvecklingen av ungdomars drogvanor över tid och visar på skillnader mellan exempelvis kön och regioner. Utöver detta genererar den insamlade informationen goda möjligheter att göra mera detaljerade analyser av konsumtionsmönster, samband mellan droganvändning och risk- samt skyddsfaktorer.

Bilaga 5 – Ordlista

ANDTS – Etablerad förkortning för alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter samt spel om pengar.

Beprövad erfarenhet – Professionell, gemensam kunskap som växer fram ur praktiska erfarenheter som diskuteras, delas, prövas, dokumenteras och granskas kritiskt. Se även ”Vetenskaplig grund”.

Brott – En handling som är belagd med straff i svensk lag eller annan författning. Underlåtenhet att handla kan i vissa fall också vara belagt med straff.

Brottsoffer – Personer som blivit utsatta för brott, vittnen till ett brott, närstående till de båda grupperna samt personer som försökt ingripa vid brottet.

Brottsofferstöd – Den som är ett brottsoffer kan behöva hjälp att bearbeta det som hänt. Det kan också handla om att erbjuda exempelvis praktisk hjälp och rådgivning. Varje kommun har ansvar för att invånarna ska erbjudas detta stöd.

Civilsamhället – Arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen.

Demokratiska värderingar – Respekt för mänskliga rättigheter, alla människors lika värde och avståndstagande från olika former av förtryck.

Ekonomisk brottslighet – Kriminologiskt samlingsbegrepp utan någon vedertagen definition. I en vid och allmän betydelse kan ekonomisk brottslighet definiera alla brott som begås med ekonomiska motiv och som har en karaktär av viss kontinuerlighet samt bedrivs på ett systematiskt sätt och begås inom ramen för näringsverksamhet.

Evidens- och erfarenhetsbaserad metod – Metod som visat sig ha en viss effekt på ett visst utfall.

Formell kontroll – se ”Informell och formell kontroll”.

Föräldrastödsprogram – Pedagogisk metod för att förbättra föräldraförmågan hos föräldrar till barn med utåtagerande problematik. Syftet är att stärka relationen mellan föräldrar och barn, åstadkomma beteendeförändringar genom ökad problemlösningsförmåga hos föräldrarna och arbeta med positiv förstärkning av de beteenden som man vill se mer av hos barnet.

Granssamverkan – Samverkan på lokal nivå mellan boende, polis, fastighetsägare med flera. Syftet med granssamverkan är att göra bostadsområden mindre attraktiva för brottslig verksamhet genom ökad uppmärksamhet från de boende i området samt kunskap om hur man skyddar sig, vilket också avskräcker och försvårar för tjuven. Målet är att minska brottsligheten och öka tryggheten och därmed också trivseln i bostadsområden.

Gängkriminalitet – En del av den organiserade brottsligheten utgörs av grupper eller nätverk som kan vara självdefinierade grupper (t.ex. mc-gäng), externdefinierade grupper (t.ex. stadsdelsbaserade grupper som tilldelats namn utifrån), icke-namnngivna grupper (t.ex. vissa familje- och släktbaserade nätverk) samt projektbaserade konstellationer (grupper som sätts ihop för att bedriva t.ex. narkotikasmuggling).

Hedersrelaterat våld och förtryck – Hedersrelaterat våld och förtryck handlar om att upprätthålla gemensamma normer och värderingar som gäller i den egna familjen, släkten eller

i ett större kollektiv. Det handlar om en kollektiv moral där kontrollen av kvinnors sexualitet är central. Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas fler förövare av båda könen och att offren kan vara både kvinnor och män samt flickor och pojkar. Hedersrelaterat våld och förtryck kan inkludera psykiskt, socialt, sexuellt och fysiskt våld och angränsar ofta till, eller överlappar med, våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor.

Hem för vård eller boende (HVB-hem) – En form av social dygnsvård. Det är en institution i Sverige som på kommunens uppdrag inrättas för barn, ungdomar, vuxna eller barnfamiljer och som bedriver behandling, omvårdnad, stöd eller fostran. HVB-hem kan exempelvis inrikta sig på missbruksproblematik.

Informell och formell kontroll – Brottsförebyggande åtgärder handlar bland annat om att öka kontrollen genom informell eller formell kontroll. Informell kontroll är sådan kontroll som upprätthålls med hjälp av informella och personliga relationer mellan människor och utövas till exempel av föräldrar, lärare eller människor i grannskapet. Formell kontroll uttrycks genom lagar och regler och utövas med hjälp av exempelvis polis, ordningsvakter eller andra som har till uppgift att ingripa i samband med olika former av olämpligt eller brottsligt beteende. Formell kontroll kan även handla om kameraövervakning eller annan teknisk utrustning. Där detta behövs är det viktigt att den personliga integriteten skyddas.

Kamerabevakning – Verktyg för att minska brottsligheten och/eller öka tryggheten.

Kollektiv förmåga – Sociala förhållanden där relationen mellan samhällsmedlemmarna kännetecknas av ömsesidig tillit och delade förväntningar om att alla har avsikt och förmåga att ingripa och hjälpa till för att upprätthålla den informella sociala kontrollen i ett område.

Kriminell – Brottslig, olaglig, illegal. En handling som strider mot gällande lag. Person som i stor omfattning begår olagliga handlingar.

Kunskapsbaserat arbete – Arbete som utgår från en lokal lägesbild och utformas utifrån orsaksanalyser samt evidens- och erfarenhetsbaserade metoder. Arbetet följs även upp och återkopplas. Det innebär att arbeta systematiskt och strukturerat mot brottsproblem.

Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet – Göteborgs Stad har en centralt belägen funktion som arbetar mot organiserad brottslighet. Arbetet omfattar att ta initiativ till, samt stödja och driva nätverk och samarbetsprojekt som ska leda till konkreta åtgärder mot gängkriminalitet, organiserad brottslighet, våldsbejakande extremism och otillåten påverkan. Kunskapscentrum arbetar även långsiktigt och strukturellt genom att försvåra för kriminell verksamhet och otillåten påverkan. Nätverket består utöver staden av 12 samverkande myndigheter.

Lägesbild – Att ta fram en lägesbild innebär att beskriva och samla information om aktuella förhållanden för att ha som underlag när åtgärder ska väljas och planeras. Lägesbilden kan visa vilka problem som är vanligast, vilka områden eller grupper som är utsatta, hur utvecklingen ser ut över tid eller om det finns några avvikelser. En lägesbild kan också innehålla ett proaktivt tänkande genom att man förutser problem. En sådan bild kan till exempel bygga på omvärldsbevakning. Lägesbilder utgår från lokala förhållanden och kan aggregeras till en central lägesbild.

Nattvandring – Innebär att grupper av vuxna rör sig ute på gator och torg och i miljöer där ungdomar vistas kvälls- och natttid, i syfte att skapa en lugnare miljö i det offentliga rummet.

Det ersätter inte polisen eller fältarbetare utan kompletterar dessa. Nattvandrarernas uppgifter kan till exempel vara att praktiskt hjälpa ungdomar eller vara en vuxen lyssnare.

Normbrytande beteende – Negativa och destruktiva beteenden som på olika sätt innebär att regler och normer i det samhälle som individen lever i överträds. Det kan vara allt från att allvarligt bryta mot föräldrars regler, använda alkohol och narkotika, skolka, snatta, stjäla och klottra till grövre förseelser såsom att slåss, hota, sexuellt ofredande och att plåga djur.

Offentlig sektor – Omfattar kommunernas, regionernas och statens verksamheter och är till stor del skattefinansierad.

Offentliga rummet – Begrepp för utrymmen i bebyggelse inomhus eller utomhus dit allmänheten har enkelt tillträde och äger gemensamt. Dit räknas framför allt gator, torg och parker men också köpcentrum, bibliotek, badplatser och andra mötesplatser.

Ordningsvakt – Som ett komplement till polismyndighetens arbete för att göra staden tryggare finns uniformerade ordningsvakter. Ordningsvakterna är förordnade av Polismyndigheten och har flera polisiära befogenheter. De finns till hands för allmänheten och kan ingripa aktivt genom att avvisa och omhänderta personer som stör den allmänna ordningen. Detta regleras i lagen (1980:578) om ordningsvakter. Uppdraget innefattar även förebyggande insatser som till exempel anmälan av skadegörelse, klotter och nedskräpning.

Organiserad brottslighet – Nätverksbaserad vinstinriktad brottslig verksamhet i projektform som har vilja och förmåga att skydda och underlätta brottslighet genom otillåten påverkan. Det finns en arbetsdelning och flexibilitet som innebär att personer går in och ut ur grupperingen. Verksamheten bedrivs i regel diskret, men kan ibland ta sig uttryck i synliga gäng, med ett utmanande beteende, symboler och maktanspråk. Grupperingen har inte kommit till för sin egen skull utan behövs för att utföra brotten.

Otillåten påverkan – Trakasserier, hot, våld, skadegörelse och korruption som syftar till att påverka myndighetsutövning och beslutsfattande genom att få tjänstepersoner att fatta felaktiga beslut eller att avstå från att ingripa eller genomföra kontroller.

Otrygghet – Se ”Trygghet och otrygghet”.

Parallella samhällsstrukturer – Syftar vanligen på sociala strukturer som bidrar till brottslighet och otrygghet och som begränsar individers rättstrygghet och deras möjligheter att utöva fri- och rättigheter, samt inverkar negativt på rättsväsendets och övriga samhällsaktörers förmåga att verka. Detta skapar områden som står utanför det traditionella samhället och dess normsystem. Områdena kännetecknas ofta av segregation, fattigdom, brottslighet och skolproblem.

Platssamverkan – Ett sätt att skapa säkra, trygga och attraktiva platser där människor bor och verkar. Det handlar om att offentliga och privata aktörer går samman i en fristående, icke-vinstdrivande organisation och tar gemensamt ansvar över ett geografiskt avgränsat område.

Preventionsnivåer – Utgångspunkten är individen eller gruppen som insatserna riktas mot. Det handlar om indikerade, selektiva och universella åtgärder. Den universella preventionen berör alla invånare och avser generella insatser mot brott. Den selektiva nivån riktas mot riskgrupper/individer eller särskilt brottsdrabbade platser. Indikerad prevention riktas till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare. Det kan också vara tidigare brottsutsatta platser eller verksamheter.

Radikalisering – Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak.

Riskbeteende – Riskbeteende är ett levnadssätt som medför risker av olika slag. När det gäller brottslighet och kriminalitet uppmärksammas hos individen bland annat tidiga beteendestörningar, impulsivitet, brottsstillåtande attityder och missbruk.

Risikfaktor – En riskfaktor för ett visst beteende är en egenskap, en händelse, ett förhållande eller en process som ökar sannolikheten eller risken för ett visst utfall, i detta fall normbrytande beteende. Riskfaktorer kan hänföras både till den unge själv och till den närmaste familjen, men också till skolan, sociala nätverk och närsamhället. Riskfaktorer varierar över tid och också mellan olika individer. Samtidig förekomst av flera riskfaktorer ger sämre prognos, och risken för beteendeproblem är än större om riskfaktorer återfinns på flera nivåer eller i flera kontexter samtidigt, exempelvis både hos den unge själv och i familjen. Detsamma gäller tidig debut i problembeteende. Riskfaktorerna för brottslighet och kriminalitet kan vara direkta eller indirekta och kan exempelvis vara: bristande ekonomiska resurser, dålig relation mellan föräldrar och barn, övergrepp, brott eller missbruk hos föräldrar, tidigt skolmisslyckande, dålig skolmiljö och anknytning till en brottsbelastad kamratgrupp.

Risikområde – Se ”Särskilt utsatt område, riskområde, utsatt område”.

Rutinaktivitetsteori – Rutinaktivitetsteorin handlar om de förutsättningar som krävs för att ett brott ska begås. Den bygger på att tre faktorer måste vara uppfyllda för att ett brott ska kunna uppstå; en motiverad gärningsperson, ett lämpligt objekt eller offer för den kriminella handlingen samt avsaknad av formell och informell kontroll. Om någon av de tre förutsättningarna saknas minskar sannolikheten för att ett brott ska begås. Vänds detta till förebyggande åtgärder pratar vi om att; minska motivationen hos en person att begå brott, stärka den formella och informella kontrollen och begränsa tillgängligheten till eller stärka skyddet av lämpliga brottsobjekt eller brottsoffer.

Skadegörelse – Brott som begås av den som uppsåtligt förstör eller skadar annans fasta eller lösa egendom. Det kan till exempel vara skadegörelse på motorfordon med eller utan brand, klotter, sönderslagna fönsterrutor eller sönderslagna gatlyktor.

Skyddsfaktor – En skyddsfaktor för ett visst beteende är en egenskap, en händelse, ett förhållande eller en process som minskar sannolikheten eller risken för ett visst utfall, i detta fall normbrytande beteende. Skyddsfaktorer ökar också den unges och familjens förmåga att ta till sig och delta i det förändringsarbete som en insats eller påföljd innebär. Skyddsfaktorer kan hänföras både till den unge själv och till den närmaste familjen, men också till skolan, sociala nätverk och närsamhället. Närvaro av en eller flera skyddande faktorer kan göra att den unge inte utvecklar ett normbrytande beteende, trots att han eller hon exponeras för riskfaktorer. Skyddsfaktorer för brottslighet och kriminalitet kan till exempel vara: känsla av sammanhang, tydliga regler, deltagande i organiserade fritidsverksamheter, bra skolklimat och trivsamt närmiljö.

Situationell brottsprevention – handlar om att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås. Det handlar också om åtgärder riktade mot brottsobjektet för att minska dess tillgänglighet.

Släktbaserade kriminella nätverk – Organiserad brottslighet där utövarna huvudsakligen förenas av släktband, i hög grad avskärmar sig från majoritetssamhället och strävar efter att

bygga upp ett parallellt samhälle med ett parallellt rättssystem där lojaliteten och makten ligger hos familjen istället för hos staten.

Social brottsprevention – handlar om att genom olika sociala åtgärder undanröja anledningarna till att människor begår brott. Det syftar både till att motverka att individer börjar begå brott och att motverka återfall i ny brottslighet. Det kan handla om allt från insatser i skolan till insatser mot riskgrupper eller enskilda individer.

Social insatsgrupp – Ett arbetssätt där koordinering av insatser/stöd sker för personer över 18 år och som inte identifierat sig som yrkeskriminella. I samordningen finns socialtjänst, skola, polis och fritid, men även frivård och kriminalvård. Genom samordnade insatser ska en ung person stödjas till att byta livsstil genom stöd till behandlingsprogram för sitt missbruk, psykiatriska problematik, kriminella livsstil men även stöd till arbete och bostad.

Social tillit – Social tillit eller den mellanmännsliga tilliten, definieras som människors benägenhet att lita på människor de inte känner. Ett samhälle fungerar bättre om medborgarna litar på den ”okände andre”.

SSPF – Socialtjänst, skola, polis, fritid (SSPF) arbetar gemensamt med förebyggande arbete riktat mot ungdomar (12–20 år) i riskzon för kriminalitet. Syftet är att bidra till en positiv utveckling för en ungdom som har eller riskerar att hamna snett. Genom en gemensam åtagandeplan ska de samverkande parterna bättre möta den unge som det finns en oro kring. Målet är en fungerande skolgång och ett liv fritt från kriminalitet och droger. Målet är också att förhindra och minimera ungdomars brottslighet, drogmissbruk och andra riskbeteenden.

Särskilt utsatt område, riskområde, utsatt område – Utsatt område är ett begrepp som polisen i Sverige sedan 2015 använder för att beskriva förortsområden och stadsdelar med över tid låg socioekonomisk status och med kriminell påverkan på lokalsamhället. Riskområden är områden som uppfyller samtliga kriterier för ett utsatt område men inte når upp till de kriterier som kännetecknar ett särskilt utsatt område. Ett särskilt utsatt område kännetecknas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Det kan även förekomma systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare i området. Många gånger har det skett en normalisering vilket lett till att varken myndigheter eller de boende reflekterar över det avvikande läget i området. Ett särskilt utsatt område inbegriper även i viss mån parallella samhällsstrukturer, extremism, såsom systematiska kränkningar av religionsfriheten eller starkt fundamentalistiskt inflytande som begränsar människors fri- och rättigheter, personer som reser iväg för att delta i strid i konfliktområden samt en hög koncentration av kriminella.

Trygg i Göteborg – Göteborgs Stad och polisområde Storgöteborgs samverkar för att öka tryggheten och minska brottsligheten enligt den kunskapsbaserade modellen Trygg i Göteborg. Modellen bygger på den nationella modellen för kunskapsbaserat lägesbilsarbete i samverkan mellan kommun och polis.

Trygghet och otrygghet – Trygghet är ett mångfacetterat begrepp som används i olika sammanhang och som kan betyda olika saker för olika människor bland annat beroende av tid på dygnet, den fysiska platsen, vem man är och tidigare erfarenheter. För att uppleva trygghet är det grundläggande att ha goda livsvillkor även om inte detta enbart avgör den upplevda tryggheten. Trygghet innebär också att känna tillit till sina medmänniskor och att känna säkerhet. I detta program avgränsas otryggheten till att främst omfatta rädslan för att utsättas för brott.

Trygghetskamera - Med trygghetskamera menas i detta sammanhang kamerabevakning för att öka tryggheten och/eller minska brottsligheten, inte tillsyn via webbkamera i människors hem, så som begreppet vanligen används.

Trygghetsvandring – Trygghetsvandring innebär att en grupp människor går igenom ett område och systematiskt inventerar det ur trygghetssynpunkt. Grundtanken är att de som bor och verkar i lokalsamhället har störst kännedom om det och att deras erfarenheter är viktiga att ta tillvara. Vanligen deltar boende i området, men också företrädare för stadens förvaltningar och bolag, lokala föreningar, bostadsföretag, politiker och polis. I processen ingår att ta fram förslag på lösningar, och trygghetsinventeringen kan sedan ligga till grund för både större och mindre åtgärder.

Tystnadskultur – Det saknas en tydlig definition av begreppet, men här avses ett gruppbetående där en grupp tillägnat sig normer, föreställningar, vanor och antaganden som medför att personer i gruppen drar sig för att uttala sig om ett givet ämne. Det kan exempelvis handla missförhållanden, sexuella trakasserier och ekonomiska oegentligheter.

Universell utformning – Handlar om att skapa lösningar som fungerar för så många som möjligt redan från början. Utgångspunkten är att människor är olika med olika behov och förutsättningar.

Utsatt område – Se ”Särskilt utsatt område, riskområde, utsatt område”.

Vetenskaplig grund – Handlar om att utgå från resultat från vetenskapliga studier som forskare har bedrivit. Resultaten behöver sedan tolkas för att kunna användas på ett fungerande sätt i det egna sammanhanget. Se även ”Beprövad erfarenhet”

Våld – En handling som skadar, smärtar skrämmar eller kränker en annan person och får den att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill. Det kan vara fysiskt, psykiskt, verbalt eller sexuellt våld, hot eller trakasserier.

Våld i nära relation – Begreppet omfattar alla typer av våld mellan närstående. Våld i nära relationer drabbar både kvinnor och män, men kvinnor drabbas oftare av upprepat och mer allvarligt våld. Många barn upplever våld i sin familj. Våld i nära relation förekommer i partnerskap, familj, profession eller annan social kontext. Våldsutövaren kan ha olika typer av nära och förtroendefulla relationer till den som utsätts. Ofta handlar våldet om ett mönster av upprepade handlingar. Våldet kan vara exempelvis fysiskt, psykiskt, sexuellt eller ekonomiskt. Det kan handla om allt ifrån subtila handlingar som att bli förlöjligad, till grova brott som att utsättas för våldtäkt eller allvarliga hot.

Våldsbejakande extremism – Samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Välfärdsbrottslighet – Organiserad kriminalitet som genom avancerade brottsupplägg kommer åt pengar från offentliga system.